

WOJEWÓDZTWO LUBUSKIE

**Strategia działania
Wojewódzkiego Funduszu Ochrony Środowiska
i Gospodarki Wodnej w Zielonej Górze
na lata 2013-2016
z perspektywą do roku 2020**

Spis treści

1. Wstęp	
1.1 Synteza Strategii	1
1.2 Podstawy opracowania Strategii	2
1.3 Założenia wynikające ze Wspólnej Strategii	3
2. Diagnoza stanu środowiska i sytuacji gospodarczej w województwie lubuskim	
2.1 Stan środowiska	4
2.2 Sytuacja społeczno-gospodarcza	7
2.3 Nadzwyczajne zagrożenia	8
2.4 Analiza SWOT stanu środowiska i jego finansowania	9
2.5 Stan wdrażania prawa wspólnotowego	11
2.6 Dokumenty regionalne i krajowe	15
3. Misja, cele i priorytety	
3.1 Cele i misja Funduszu	16
3.2 Priorytety - kierunki wsparcia	
3.2.1 Realizacja wsparcia w latach 2009-2012	17
3.2.2 Planowane kierunki do wsparcia w latach 2013-2016	19
3.3 Mierniki realizacji Priorytetów	21
4. Organizacja i finansowanie ochrony środowiska	
4.1 Potencjał finansowy i organizacyjny	23
4.2 Analiza SWOT Funduszu	24
4.3 Stosowane instrumenty finansowe - zasady wsparcia	25
4.4 Polityka komunikacyjna Funduszu	26
4.5 Prognoza finansowa 2013-2016	26
5. Realizacja strategii	
5.1 Realizacja Strategii w ramach czterech perspektyw	29
5.2 Współpraca z NFOŚiGW i wojewódzkimi funduszami	30
5.3 Aktualizacja i przeglądy realizacji Strategii	31

1. WSTĘP

1.1 Synteza Strategii

Strategia działania Wojewódzkiego Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej w Zielonej Górze na lata 2013-2016 z perspektywą do roku 2020 (Strategia) obejmuje - zgodnie z wymogiem ustawowym – czteroletni okres 2013-2016.

Celem generalnym Wojewódzkiego Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej w Zielonej Górze (Fundusz) jest poprawa stanu środowiska i zrównoważone gospodarowanie jego zasobami przez stabilne, skuteczne i efektywne wspieranie przedsięwzięć i inicjatyw służących środowisku, natomiast misja Funduszu brzmi „Skutecznie wspieramy działania na rzecz środowiska”.

W oparciu o misję i tak sformułowany cel generalny oraz na podstawie zidentyfikowanych potrzeb środowiskowych w województwie lubuskim Fundusz przyjął do realizacji cztery główne priorytety, które odpowiadają zapisom Wspólnej Strategii działania Narodowego Funduszu i wojewódzkich funduszy ochrony środowiska i gospodarki wodnej na lata 2013-2016 z perspektywą do 2020 r. (Wspólna Strategia).

Zidentyfikowane cztery główne priorytety środowiskowe i zawarte w nich działania to:

- Priorytet I Ochrona i zrównoważone gospodarowanie zasobami wodnymi:
 - ✓ przedsięwzięcia związane z ochroną wód,
 - ✓ wspomaganie realizacji zadań modernizacyjnych i inwestycyjnych, służących ochronie środowiska i gospodarce wodnej, w tym dotyczących instalacji lub urządzeń ochrony przeciwpowodziowej i obiektów małej retencji wodnej.
- Priorytet II Racjonalne gospodarowanie odpadami i ochrona powierzchni ziemi:
 - ✓ przedsięwzięcia związane z gospodarką odpadami,
 - ✓ przedsięwzięcia związane z ochroną powierzchni ziemi.
- Priorytet III Ochrona atmosfery:
 - ✓ przedsięwzięcia związane z ochroną powietrza,
 - ✓ wspomaganie wykorzystania lokalnych źródeł energii odnawialnej oraz wprowadzania bardziej przyjaznych dla środowiska nośników energii.
- Priorytet IV Ochrona różnorodności biologicznej i funkcji ekosystemów:
 - ✓ opracowywanie planów ochrony dla obszarów podlegających ochronie na podstawie przepisów ustawy z dnia 16 kwietnia 2004 r. o ochronie przyrody oraz prowadzenie monitoringu przyrodniczego,
 - ✓ przedsięwzięcia związane z ochroną i przywracaniem chronionych gatunków roślin lub zwierząt.

Skuteczność realizacji misji zależy od sprawności samego Funduszu. Aby to osiągnąć we wszystkich ważnych aspektach przyjęto działania w ramach czterech obszarów tożsamych z perspektywami Wspólnej Strategii:

1. finanse,
2. beneficjenci,
3. procesy wewnętrzne,
4. innowacje, wyzwania, rozwój.

Działania Funduszu w ich obrębie sprowadzają się do realizacji zadań przypisanych Funduszowi we Wspólnej Strategii.

Ponieważ w 2014 roku w Unii Europejskiej (UE) rozpocznie się nowy, siedmioletni okres programowania, pod koniec 2014 roku zajdzie potrzeba dokonania aktualizacji Strategii, która uwzględni zmiany wynikające z nowych rozwiązań dla perspektywy UE na lata 2014-2020.

1.2 Podstawy opracowania Strategii

Podstawą prawną sporządzenia Strategii jest ustawa Prawo ochrony środowiska, z dnia 27 kwietnia 2001 r. (Dz. U. 2008.25.150 z późn. zm.) (zwana dalej POŚ), która na mocy artykułu 400k p.3 pp1 nakłada na Zarząd Funduszu obowiązek opracowania projektu Strategii działania WFOŚiGW, a na mocy art. 400h ust. 4 p. 1 na Radę Nadzorczą obowiązek uchwalenia raz na cztery lata, Strategii, wynikającej ze Wspólnej Strategii oraz z uwarunkowań regionalnych, do dnia 30 września roku poprzedzającego pierwszy rok objęty tymi strategiami.

Strategia opracowana została z uwzględnieniem zapisów „Wspólnej Strategii działania Narodowego Funduszu i wojewódzkich funduszy ochrony środowiska i gospodarki wodnej na lata 2013-2016 z perspektywą do 2020 roku” przyjętej w dniu 26 czerwca 2012 roku przez Radę Nadzorczą Narodowego Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej.

W związku z tym jest ona spójna z:

- Polityką ekologiczną państwa w latach 2009-2012 z perspektywą do roku 2016 (PEP) oraz opracowywaną nowelizacją PEP,
- Długookresową strategią rozwoju kraju Polska 2030. Trzecia fala nowoczesności,
- Polityką Energetyczną Polski do 2030 roku,
- Średniookresową strategią rozwoju kraju Polska 2020 oraz
- z dziewięcioma zintegrowanymi strategiami o charakterze horyzontalnym, w szczególności ze Strategią Bezpieczeństwo Energetyczne i Środowisko (BEIŚ). Perspektywa 2020, w której wojewódzkie fundusze są wskazane jako instytucje zaangażowane w realizację działań w ramach Strategii.

Ponieważ działalność Funduszu ukierunkowana jest przede wszystkim na realizację regionalnej polityki ekologicznej województwa lubuskiego, przy opracowywaniu Strategii wykorzystano dokumenty o charakterze regionalnym, obejmujące tematykę środowiskową.

1.3 Założenia wynikające ze Wspólnej Strategii

Ustawa POŚ określa, że odrębne strategie poszczególnych Funduszy mają wynikać ze Wspólnej Strategii, co oznacza że strategie poszczególnych Funduszy nie mogą być z nią sprzeczne. We Wspólnej Strategii założono ustalenia planistyczne o charakterze rekomendacji, które Fundusz wprowadza w zakresie i tempie, jakie sam uzna za optymalne dla osiągnięcia celów strategii.

Priorytetami środowiskowymi Wspólnej Strategii, wpisującymi się w kierunki wskazane w projekcie Strategii „Bezpieczeństwo Energetyczne i Środowisko”, na których koncentrować się będzie merytoryczna działalność Funduszy w perspektywie strategicznej 2013-2020 będą:

- ochrona i zrównoważone gospodarowanie zasobami wodnymi,
- racjonalne gospodarowanie odpadami i ochrona powierzchni ziemi,
- ochrona atmosfery,
- ochrona różnorodności biologicznej i funkcji ekosystemów.

Wspólna Strategia zakłada także, że w ramach jej realizacji wsparcie Funduszy będą otrzymywały przedsięwzięcia wspierające takie cele katalogu obszarów finansowania ochrony środowiska wskazanego w ustawie POŚ, które dotyczą m.in. monitoringu środowiska, zadań z zakresu przeciwdziałania awariom i zagrożeniom środowiska, ochrony przed hałasem.

Celami horyzontalnymi Funduszy realizowanymi w każdym z priorytetów Wspólnej Strategii będą:

- wsparcie realizacji zobowiązań środowiskowych, w szczególności wynikających z Traktatu Akcesyjnego,
- dążenie do wykorzystania środków pochodzących z Unii Europejskiej niepodlegających zwrotowi przeznaczonych na ochronę środowiska i gospodarkę wodną,
- stymulowanie "zielonego" (sprzyjającego środowisku) wzrostu gospodarczego w Polsce m.in. poprzez wspieranie efektywności energetycznej, odnawialnych źródeł energii, ekoinnowacyjności, niskoemisyjności gospodarki i społeczeństwa oraz tworzenia warunków do powstawania zielonych miejsc pracy,
- promowanie zachowań ekologicznych, działań i przedsięwzięć służących zachowaniu bogactwa różnorodności biologicznej oraz adaptacji do zmian klimatycznych.

Realizacja priorytetów Wspólnej Strategii następować będzie w wyniku realizacji 21 zadań przyporządkowanych 10 działaniom zgrupowanym w ramach czterech perspektyw:

1. Perspektywa *Finanse* - optymalizacja finansowania rozumiana jako:
1) wypracowanie systemu jak najlepszego dobierania odpowiednich form, kierunków i zasad finansowania do zróżnicowanych potrzeb beneficjentów w kontekście różnych celów środowiskowych, 2) systemowa komplementarność finansowania przez poszczególne Fundusze.
2. Perspektywa *Beneficjenci* - relacja z beneficjentami jest kluczowo ważna dla każdego dobrze działającego podmiotu sektora publicznego, świadczącego usługi na rzecz obywateli.
3. Perspektywa *Procesy wewnętrzne* - procesy zachodzące wewnątrz całego systemu Funduszy.
4. Perspektywa *Innowacje, wyzwania, rozwój* - realizacja inicjatyw ukierunkowanych na kreowanie nowych aktywności i kierunków działania systemu Funduszy oraz odpowiedzi na nowe wyzwania.

Wspólna Strategia została uchwalona w specyficznym momencie. Pierwszy rok obowiązywania Wspólnej Strategii jest zarazem ostatnim rokiem kończącego się okresu programowania UE: 2007-2013. Zasady dotyczące nowego okresu programowania, które będą obowiązywały począwszy od roku 2014, nie były szczegółowo znane w chwili tworzenia Wspólnej Strategii. Ponadto doświadczenie z poprzedniego okresu programowania pokazuje, że uregulowania krajowe na nowy okres programowania mogą nie być gotowe z początkiem 2014 roku i należy brać pod uwagę, że będą formułowane stopniowo w ciągu całego 2014 roku. Wynika stąd konieczność zaplanowania aktualizacji Wspólnej Strategii w połowie jej obowiązywania.

2. DIAGNOZA STANU ŚRODOWISKA I SYTUACJI GOSPODARCZEJ W WOJEWÓDZTWIE LUBUSKIM

2.1 Stan środowiska ¹

Województwo lubuskie charakteryzuje średni stopień zurbanizowania i uprzemysłowienia, średnie warunki dla rozwoju rolnictwa oraz wysokie walory przyrodnicze i krajobrazowe. Ze wskaźnikiem lesistości na poziomie 49 % województwo lubuskie zajmuje pierwsze miejsce w kraju (średnia krajowa - 29,2%). Przez województwo lubuskie przepływa kilka większych rzek Polski (m.in. Odra, Warta, Bóbr, Noteć, Nysa Łużycka). Północna część województwa posiada stosunkowo wysoki współczynnik jeziorności (stosunek powierzchni jezior do powierzchni wybranego obszaru) wynoszący 2-3%, w pozostałej części województwa współczynnik ten jest stosunkowo niski i wynosi poniżej 0,1%. W regionie występuje ogółem kilkaset jezior, w tym kilkadziesiąt o powierzchni większej niż 50 ha.

Zasobność w wody podziemne jest jedną z najlepszych w kraju (dobra w części północnej i średnia w części południowej województwa). Zasoby eksploatacyjne wód podziemnych województwa stanowią ok. 4,7% zasobów całego kraju. Wielkość modułu zasobowego wód podziemnych wynosi 6,46 m³/d km², co daje 6 miejsce w kraju; przy uwzględnieniu stosunkowo niskiego zatrudnienia i niewielkiego uprzemysłowienia stwarza to dodatkowe rezerwy.

Na obszarze województwa lubuskiego znajdują się różnorodne surowce mineralne, między innymi występują tu udokumentowane złoża: węgla brunatnego, ropy, gazu, rudy miedzi, torfu, kredy jeziornej, soli kamiennej, soli potasowej, surowców ilastych do produkcji materiałów ogniotrwałych i wyrobów kamionkowych, piasków szklarskich, piasków budowlanych oraz kruszyw naturalnych.

Źródłem zagrożeń dla stanu środowiska jest przede wszystkim przemysł, gospodarka komunalna i rolnictwo.

Przemysł jest źródłem zagrożeń, szczególnie na terenach zurbanizowanych, ze względu na produkcję związaną z emisją zanieczyszczeń pyłowych i gazowych, emisją ścieków, emisją hałasu oraz wytwarzaniem odpadów przemysłowych. Powstawanie szkód w środowisku wiąże się także z wydobywaniem kopalin, zwłaszcza systemem odkrywkowym. Duże potencjalne zagrożenie hałasem i emisją spalin związane jest z transportem, szczególnie tranzytowym, koncentrującym się wzdłuż przebiegających przez województwo lubuskie dróg krajowych oraz w centrach miast, w otoczeniu gęstej zabudowy.

¹ opis sporządzono na podstawie Programu Ochrony Środowiska dla Województwa Lubuskiego na lata 2012-2015 z perspektywą do roku 2019 przyjętego przez Sejmik Województwa Lubuskiego w dniu 12 marca 2012 roku

W gospodarce komunalnej zagrożeniem dla środowiska są nie w pełni oczyszczone ścieki komunalne, niewielki stopień skanalizowania, szczególnie terenów wiejskich, dość jeszcze liczne składowiska nieodpowiadające wymaganiom ochrony środowiska (w tym tzw. dzikie wysypiska) oraz niska emisja zanieczyszczeń pyłowych i gazowych z gospodarstw domowych, zarówno w miastach, jak i na terenach wiejskich.

Wpływ rolnictwa na środowisko związany jest z nawożeniem, stosowaniem środków ochrony roślin i intensywnym nawadnianiem upraw, ułatwiającym migrację biogenów i innych zanieczyszczeń do wód. Istotnym zagrożeniem dla środowiska są też lokalizowane na terenie województwa duże fermy hodowlane trzody chlewnej, bydła, drobiu i zwierząt futerkowych.

Ochrona wód i gospodarka wodna

Stan wód płynących i jezior województwa lubuskiego przedstawia się następująco:

- ✓ Stan ekologiczny naturalnych Jednolitych Części Wód (JCW) w 2008 r. (na podstawie badań przeprowadzonych przez IMGW w Katowicach) na terenie województwa lubuskiego był zróżnicowany i kształtował się między stanem słabym a stanem dobrym, przy czym dominował stan ekologiczny umiarkowany.
- ✓ Ocena potencjału ekologicznego, wyznaczana dla sztucznych i silnie zmienionych części wód, przeważnie utrzymywała się na umiarkowanym poziomie.
- ✓ Ocena stanu chemicznego wskazuje na dobry stan chemiczny większości JCW (90%).
- ✓ Ogólny stan JCW rzek, uwzględniający wyniki klasyfikacji stanu lub potencjału ekologicznego oraz wyniki klasyfikacji stanu chemicznego, jest zły niemal na całym obszarze województwa.
- ✓ 89% badanych JCW rzek jest podatne na eutrofizację, ponadto podatne na eutrofizację jest 57% jezior zbadanych w latach 2008-2010 oraz 67% jezior zbadanych w 2007-2009 r..

Stan wód podziemnych wg badań przeprowadzonych w latach 2006-2010 ukazuje przewagę wód III i IV klasy jakości.

Poziom infrastruktury ochrony środowiska w zakresie ochrony wód w województwie lubuskim nie odbiega zasadniczo od średniej krajowej. Na koniec 2010 r. w województwie funkcjonowało 98 komunalnych i 34 przemysłowe oczyszczalnie ścieków. W większości były to oczyszczalnie biologiczne, w tym część z podwyższonym usuwaniem biogenów. Długość czynnej sieci kanalizacyjnej w 2010 r. wynosiła według raportu z realizacji KPOŚK 3.122 km. Długość ta w przeciągu 5 lat wzrosła o 25%. Według dostępnych danych z 2010 r. z oczyszczalni korzystało 68,4% mieszkańców województwa (średnia krajowa 65,2%). Równocześnie występuje duża różnica pomiędzy miastami a obszarami wiejskimi, na niekorzyść tych drugich. Do oczyszczalni ścieków posiada dostęp 93% mieszkańców lubuskich miast (średnia krajowa 88,6%) oraz zaledwie 25,6% mieszkańców wsi (średnia krajowa 28,9%). Znaczące różnice widoczne są pomiędzy powiatami grodzkimi (Gorzów Wlkp. oraz Zielona Góra) a pozostałymi (w pierwszych ponad 90% mieszkańców posiada dostęp do sieci, w większości pozostałych powiatów wskaźnik ten wynosi od 50 do 60%).

Ochrona powietrza

Województwo lubuskie charakteryzuje się średnim stopniem zanieczyszczenia powietrza, a poziom stężeń zanieczyszczeń w powietrzu zależy od ilości zanieczyszczeń odprowadzanych do atmosfery. Według badań WIOŚ wykonanych w latach 2005, 2006, 2007, 2008, 2009 i 2010, największe ilości zanieczyszczeń pyłowych emitowane są do atmosfery na obszarach powiatów gęsto zaludnionych i uprzemysłowionych (miasto Zielona Góra, miasto Gorzów Wlkp., powiaty ziemskie - zielonogórski, żarski, żagański i międzyrzecki). Największa emisja zanieczyszczeń gazowych odbywa się z terenów powiatów ziemskich - gorzowskiego i zielonogórskiego.

Głównym powodem przekroczenia w miastach standardów jakości powietrza jest emisja zanieczyszczeń z indywidualnych systemów grzewczych (tzw. emisja niska). To właśnie ta emisja jest odpowiedzialna w największym stopniu za występowanie przekroczeń stężeń dopuszczalnych.

Jednymi z głównych problemów w zakresie zanieczyszczenia powietrza w województwie są wysokie stężenia pyłu zawieszonego PM₁₀ oraz benzo(a)pirenu w nim zawartego. Na obszarze wszystkich stref województwa stwierdzono wystąpienie wartości średniorocznych dla benzo(a)pirenu przekraczające wartości stężeń docelowych. Przemawia to za koniecznością wdrożenia opracowanych w latach 2009-2010 programów ochrony powietrza w Zielonej Górze i Wschowie oraz opracowania koniecznych programów dla wyznaczonych stref.

W dwóch strefach województwa - strefa miasto Gorzów Wlkp. oraz strefa lubuska - stwierdzono ponadnormatywną liczbę przekroczeń dopuszczalnego poziomu 24-godzinnego pyłu zawieszonego PM₁₀, z tym, że w strefie m. Gorzów Wlkp. przekroczone zostało także jego dopuszczalne stężenie średnioroczne.

W 2010 roku po raz pierwszy oceniany był poziom pyłu zawieszonego PM_{2,5}. Poziom dopuszczalny nie został dotrzymany tylko w strefie m. Zielona Góra, jednak nie przekroczył on wartości dopuszczalnej powiększonej o margines tolerancji wyznaczony na 2010 r. W takim przypadku należy określić obszar przekroczenia i jego przyczynę oraz podjąć działania zmierzające do zmniejszenia emisji tego zanieczyszczenia. Wyniki pomiarów wykazały przekroczenia poziomu celu długoterminowego zawartości ozonu w powietrzu określonego ze względu na ochronę zdrowia ludzi, którego termin osiągnięcia określono na 2020 rok. Strefa lubuska została również wskazana do opracowania programu ochrony powietrza z powodu stwierdzonych stężeń ozonu przekraczających poziom docelowy i poziom celu długoterminowego określonych ze względu na ochronę roślin.

Gospodarka odpadami

W zakresie gospodarki odpadami większość odpadów unieszkodliwiana jest poprzez składowanie, choć tendencja ta w ostatnich latach zmienia się w kierunku odzysku odpadów. Nastąpił bowiem spadek ilości odpadów komunalnych przeznaczonych do składowania z 259 tys. Mg w 2006 r. do 232 tys. Mg w 2010 r., pomimo wzrostu ilości odpadów komunalnych ogółem z 299,4 tys. Mg do 310 tys. Mg w 2010 r. Stopniowo rośnie udział zbieranych odpadów ulegających biodegradacji - o ponad 4% w ciągu 4 lat, odpadów wysegregowanych ze zmieszanych - o ponad 9% w stosunku do 2006 r. oraz powoli odpadów zbieranych selektywnie - o 2,3%. W przypadku odpadów przemysłowych sytuacja jest odwrotna - przeważająca ilość odpadów jest poddawana odzyskowi. W 2010 r. poddano odzyskowi 1917,8 tys. Mg odpadów z tego sektora. Procesom unieszkodliwiania natomiast poddano w 2010 r. jedynie 159,4 tys. Mg odpadów z przemysłu, w tym 14,8 tys. Mg stanowiły odpady niebezpieczne.

W województwie lubuskim w latach 2009-2010 eksploatowanych było 21 składowisk odpadów komunalnych, posiadających uregulowaną stronę formalno-prawną, przy czym do końca 2010 roku tylko w obrębie 7 składowisk zainstalowane zostały urządzenia do sortowania odpadów. Funkcjonowały również 4 składowiska odpadów innych niż niebezpieczne i obojętne, na których nie są składowane odpady komunalne oraz 3 składowiska odpadów niebezpiecznych. Nie najlepiej przedstawia się sytuacja w wyposażeniu składowisk w urządzenia do przetwarzania odpadów biodegradowalnych. Profesjonalne kompostownie posiadają jedynie trzy obiekty. Na terenie województwa lubuskiego funkcjonują także trzy, spełniające wszystkie wymagania techniczne, instalacje do termicznego przekształcania odpadów, w tym dwie spalarnie odpadów medycznych, które - przy bezawaryjnej pracy - są w stanie przyjąć i zutylizować wszystkie powstające na terenie województwa odpady medyczne oraz instalacja do termicznego przekształcania odpadów, współpracująca z oddaną wcześniej do użytku suszarnią komunalnych osadów ściekowych, z 20% rezerwą na usługowe przetwarzanie osadów pochodzących z innych oczyszczalni.

Ze względu na ograniczone możliwości rolniczego zagospodarowania gnojowicy oraz innego rodzaju nawozów organicznych, na terenie województwa w latach 2009-2010 oddano do eksploatacji 2 biogazownie. W planach na najbliższe lata przewidywana jest budowa kolejnych instalacji, w większości w pobliżu dużych ferm hodowlanych.

Ochrona przyrody²

Powierzchnia obszarów prawnie chronionych w województwie wg stanu na 31 grudnia 2010 roku wynosiła 996.524 ha, w tym obszary Natura 2000 obejmowały 449.595 ha, z tego Obszary Specjalnej Ochrony - ptasie – 294.227 ha (21,3% obszaru województwa), Specjalne Obszary Ochrony - siedliskowe) – 155.368 ha (11,1% obszaru województwa). Na terenie województwa znajdują się dwa parki narodowe: Ujście Warty i Drawieński Park Narodowy oraz osiem parków krajobrazowych. Wśród nich park, który ze względu na swoje niezwykle walory geośrodowiskowe, przyrodnicze i kulturowe uzyskał status Narodowego Geoparku - geopark „Łuk Mużakowa”, który rozciąga się poza granice Polski - na Brandenburgię i Saksonię po stronie niemieckiej. Liczba rezerwatów w woj. lubuskim wynosi 61 o łącznej powierzchni 3.674,1 ha. Wśród rezerwatów florystycznych dominują leśne i torfowiskowe. Rezerваты faunistyczne tworzą głównie pod kątem ochrony ptaków (zwłaszcza wodno-błotnych). Istnieje także kilka rezerwatów wodnych chroniących zarastające jeziora oraz jeden rezerwat krajobrazowy. Na terenie województwa istnieje też 38 obszarów chronionego krajobrazu o powierzchni 438.453 ha, 7 zespołów przyrodniczo-krajobrazowych o powierzchni 10.056 ha, 387 użytków ekologicznych o powierzchni 3.652 ha, 1.158 pomników przyrody oraz 1 stanowisko dokumentacyjne o powierzchni 4 ha.

2.2 Sytuacja społeczno-gospodarcza sporządzono³

Województwo lubuskie zajmuje środkowozachodnią część Polski o powierzchni 13.988 km² (4,5% powierzchni kraju). Województwo posiada dwa ośrodki władzy administracyjnej. Zielona Góra to stolica samorządowa, a Gorzów Wlkp. jest siedzibą Wojewody. W skład województwa wchodzi: 12 powiatów ziemskich, 2 powiaty grodzkie i 83 gminy (9 - miejskich, 41 wiejskich oraz 33 miejsko-wiejskie).

Wg danych za 2010 rok województwo lubuskie zamieszkuje 1.011 tys. mieszkańców (2,6% ludności kraju). Gęstość zaludnienia jest mała i wynosi tylko 72 osoby/km² (średnia dla Polski to 122 osoby/km²). W miastach zamieszkuje 63,5% (średnia krajowa - 60,9%), ludność wiejska stanowi 36,5%. Największe skupiska ludności to miasta: Gorzów Wlkp. - 125,4 tys. i Zielona Góra - 117,7 tys. mieszkańców.

Na 100 mężczyzn przypada 106 kobiet. Ludność w wieku produkcyjnym wynosi 47,7% (średnia krajowa - 44,8%). Wobec mniejszego napływu ludności - 12.781 przy odpływie w wysokości 13.255 saldo migracji wewnętrznej jest ujemne i wynosi 474 osoby. Saldo migracji zagranicznej jest zerowe.

Pod względem potencjału przemysłowego Lubuskie, w porównaniu do pozostałych województw, plasuje się w środku stawki. Produkt krajowy brutto (2009 r.) w województwie lubuskim wyniósł 30.358 mln zł co stanowiło 2,3% PKB kraju (9 miejsce w Polsce w dochodzie na 1 mieszkańca - 87,9% średniej krajowej). Największe ośrodki gospodarcze to: Gorzów Wlkp., Zielona Góra, Nowa Sól oraz Żary. Coraz więcej inwestorów przyciąga też utworzona w 1997 r. Kostrzyńsko-Słubicka Specjalna Strefa Ekonomiczna, z terenami inwestycyjnymi w wielu miejscowościach na terenie

² sporządzono na podstawie Raportu Wojewódzkiego Inspektoratu Ochrony Środowiska w Zielonej Górze pt. Stan środowiska w województwie lubuskim w latach 2009-2010

³ Sporządzono na podstawie Rocznika Statystycznego Województw 2011 oraz Rocznika Demograficznego 2011

całego województwa. Wśród wyróżniających się, jak i perspektywicznych branż lubuskiej gospodarki, wskazać należy rozwijające się branże związane z przemysłem drzewno-mieblarskim, papierniczym i spożywczym oraz coraz bardziej aktywne branże, takie jak: motoryzacyjna, chemiczna i produkcji tworzyw sztucznych, materiałów budowlanych – w tym ceramicznych, a także elektroniczna, tekstylna i wydawnicza. Z punktu widzenia gospodarki województwa lubuskiego najbardziej istotny jest jednak sektor usług, w którym zatrudnienie znajduje ponad 58% ogółu pracujących.

Zatrudnienie wśród osób w wieku 15 lat i więcej wynosi 441 tys. co stanowi 2,8% zatrudnionych w skali kraju, przy czym: w rolnictwie 7,9%, w przemyśle 33,9% oraz w usługach 58,2% (w kraju odpowiednio – 12,9%, 30,1% oraz 57,0%). Ilość bezrobotnych zarejestrowanych wynosi 59,2 tys., co stanowi 3,0% ogółu zarejestrowanych bezrobotnych w kraju, a stopa bezrobocia rejestrowanego to 15,5% oraz bezrobocia trwałego - 7% wobec odpowiednio 12,4% oraz 5,7% w kraju.

Średnie wynagrodzenie miesięczne wynosi 2.755 zł wobec średniej krajowej w wysokości 3.224 zł. Przeciętny dochód do dyspozycji na 1 osobę w gospodarstwie domowym wynosi średnio miesięcznie 1.109 zł co stanowi 96,7% średniej w kraju.

W perspektywie do 2035 roku prognozowane jest zmniejszenie ilości mieszkańców województwa z 1.011 tys. w roku 2010 do 963,6 tys., co stanowi spadek o 4,7%. Jest to jednak spadek niższy niż zakłada się dla kraju ogółem – prognozowane 5,8%.

2.3 Nadzwyczajne zagrożenia

Na terenie województwa lubuskiego występują zagrożenia naturalne związane ze zjawiskami meteorologicznymi i hydrologicznymi, takimi jak powódzie - w szczególności w dolinach rzek oraz susze glebowe. Powódzie opadowe i roztopowe związane są głównie z migracją fal powodziowych powstałych poza obszarem województwa, w górnych częściach zlewni rzek.

Obszary zagrożone powodzią w województwie obejmują obszary miejskie i wiejskie wzdłuż Warty: Gorzów Wlkp., Krobielewko, Świniary, Skwierzyna, Santok, Jeżyki, Kołczyn, Świerkocin, Witnica, Słońsk, Kostrzyn; tereny wzdłuż Noteci: Drezdenko, Trzebiecz, Goszczanowice, Górecko, Stare Polichno, Przynotecko; tereny wzdłuż Bobru: Leszno Górne, Szprotawa, Żagań, Krzystowice, Bobrowice, Dychów; tereny wzdłuż Nysy Łużyckiej: Gubin, Strzegów, Markosice, Żytowań; tereny wzdłuż Odry: Bytom Odrzański, Nowa Sól, Cigacice, Nietków, Krosno Odrzańskie, Cybinka, Słubice, Górzycza, Kostrzyn.

Zminimalizowanie strat spowodowanych występowaniem rzek z ich koryt osiągalne jest poprzez zbudowanie wałów przeciwpowodziowych, zastosowanie pomp polderowych i pomp o zwiększonej wydajności, a także budowę: jazów, przepustów, wałów cofkowych, zbiorników retencyjnych. Istotne jest również nieprzyjmowanie rozwiązań przestrzennych na obszarach zalewowych, mogących doprowadzić do zalania lub podtapiania wodami wielkimi, natomiast w strefach służących przepuszczaniu wód powodziowych, przyjmowanie wyłącznie rozwiązań projektowych, zapewniających utrzymanie swobodnego przepływu wód oraz zapewnienia bezpieczeństwa mieszkańcom i ochronie ich mienia.

Modernizacja Odrzańskiego Systemu Wodnego oraz zrównoważony rozwój społeczny i gospodarczy obszaru Nadodrza, uwzględniający bezpieczeństwo ludzi i realistycznie ocenione możliwości finansowania przedsięwzięć zawiera „Program dla Odry 2006”.

Na koniec 2011 r. na terenie województwa znajdowało się 14 zakładów mogących spowodować poważne awarie, z czego 5 to zakłady zakwalifikowane do grupy o dużym ryzyku poważnej awarii (ROCKWOOL POLSKA Sp. z o.o. w Cigacicach, KRONOPOL Sp. z o. o. w Żarach, ORLEN GAZ Sp. z o.o. Rozlewnia Gazu w Krośnie Odrzańskim, Baza Paliw P.W. APEXIM AB w Mirostowicach

Dolnych oraz AmeriGas Sp. z o.o. Rozlewnia Gazu Płynnego w Nowej Niedrzwicy), 2 zakłady o zwiększonym ryzyku poważnej awarii (Terminal Paliw w Nowej Soli BP 93 PKN ORLEN S.A. w Nowej Soli oraz Przedsiębiorstwo Wielobranżowe „JERSAK” Rozlewnia Gazu Płynnego w Żaganiu) i 7 zakładów zaliczanych do potencjalnych sprawców awarii przemysłowych. Spośród 5 zakładów o dużym ryzyku, dwa z nich posiadają w obrocie skrajnie łatwopalne gazy skroplone i gaz ziemny. Pozostałe trzy zakłady posiadają w obrocie substancje toksyczne i inne substancje niebezpieczne. W przypadku zakładów o zwiększonym ryzyku jeden posiada w obrocie produkty destylacji ropy naftowej i substancje palne, a drugi – łatwopalne gazy skroplone i gaz ziemny.

Zagrożenia dla środowiska wynikają również z uwarunkowań geograficznych. Istotnym uwarunkowaniem województwa lubuskiego jest położenie przy granicy z Republiką Federalną Niemiec, gdzie granice wyznaczane są rzekami: Odrą oraz Nysą Łużycką. Z położenia wynika m. in. przebieg przez teren województwa dróg o dużym natężeniu ruchu łączących Polskę z Europą zachodnią. Ruch ten, będący ruchem tranzytowym, znacznie obciąża środowisko niekorzystnie akustycznie oraz emisją spalin.

Dodatkowo, ze względu na duże zalesienie lasami monokulturowymi i stosunkowo niskie opady atmosferyczne (roczne około 550-600 mm), występuje na terenie dużej części województwa znaczne zagrożenie pożarami.

2.4 Analiza SWOT stanu środowiska i jego finansowania

MOCNE STRONY	SŁABE STRONY
<u>Stan środowiska</u> 1. Cenne walory przyrodnicze województwa: • duży wskaźnik lesistości, • duża liczba jezior, • duży odsetek obszarów chronionych (w tym parków narodowych, rezerwatów przyrody, obszarów „Natura 2000” i innych), • unikatowe na skalę europejską osobliwości przyrodnicze (np. siedliska ptaków, rezerwat nietoperzy). 2. Czyste, w małym stopniu przekształcone środowisko naturalne na przeważającej części obszaru województwa. 3. Poprawa stanu środowiska naturalnego obserwowana w ciągu ostatnich lat (m.in. czystość wód w rzekach, odradzanie się zasobów przyrodniczych w dolinach rzek spowodowane zmniejszeniem dopływu zanieczyszczeń przemysłowych i rolniczych). 4. Korzystne warunki do rozwoju energetyki odnawialnej. <u>System finansowania</u> 1. Sprawdzony system finansowania ochrony środowiska 2. Efektywna współpraca pomiędzy instytucjami odpowiedzialnymi za stan środowiska w	<u>Stan środowiska</u> 1. Niskie klasy czystości części wód powierzchniowych i gruntowych z powodu zanieczyszczeń komunalnych i rolniczych. 2. Okresowo występujące zanieczyszczenia niektórych jezior, szczególnie uciążliwe na terenach atrakcyjnych turystycznie. 3. Brak ostatecznych uregulowań gospodarki odpadami w części powiatów województwa. 4. Zły stan infrastruktury przeciwpowodziowej. 5. Przekroczenie poziomu ozonu, benzo(a)piranu, PM10 oraz kadmu w wybranych strefach. <u>System finansowania</u> 1. Niskie wpływy z opłat za korzystanie ze

regionie. 3. Umiejętność korzystania ze środków unijnych przez podmioty z terenu województwa.	środowiska. 2. Brak środków własnych w jednostkach samorządu terytorialnego – w związku z tym ograniczona możliwość korzystania ze środków zwrotnych i bezzwrotnych.
SZANSE	ZAGROŻENIA
<u>Stan środowiska</u> 1. Obserwowany w długim czasie trwały trend stopniowej poprawy stanu środowiska naturalnego. 2. Szeroko rozumiana współpraca transgraniczna z partnerami niemieckimi. 3. Przepisy prawa międzynarodowego wymuszające szersze wykorzystanie źródeł energii odnawialnej. 4. Wykorzystanie potencjału sektora naukowo-badawczego dostępnego w regionie i regionach sąsiednich do dynamizowania działań w zakresie transferu technologii i innowacyjności w obszarze ochrony środowiska. 5. Coraz większa świadomość ekologiczna mieszkańców województwa. <u>System finansowania</u> 1. Perspektywa dopływu zewnętrznych środków finansowych na działania rozwojowe w kolejnym okresie programowania. 2. Zielone Inwestycje.	<u>Stan środowiska</u> 1. Zagrożenie powodziowe dużej części obszaru województwa (m.in. ze strony rzek: Odry, Nysy Łużyckiej, Warty, Noteci i Bobru oraz mniejszych dopływów). 2. Coraz częściej występujące niekorzystne zjawiska pogodowe. 3. Brak systemu rekompensat dla samorządów posiadających duże odsetki terenów chronionych na swoim obszarze, z tytułu niemożności ich gospodarczego wykorzystania. 4. Niewystarczająca współpraca pomiędzy jednostkami samorządu terytorialnego w kwestiach związanych z ochroną środowiska. 5. Zwiększone zagrożenie pożarowe ze względu na duży udział lasów. <u>System finansowania</u> 1. Skutki światowego kryzysu gospodarczego w postaci wyhamowania inwestycji zewnętrznych, przez co zmniejszą się wpływy z tytułu opłat za korzystanie ze środowiska 2. Ograniczone możliwości finansowe gmin – coraz więcej zadań, za którymi nie idą środki celowe – do realizacji w ramach zadań własnych.

Jako uzupełnienie analizy SWOT, która ma dać podstawę do diagnozy istniejących problemów środowiskowych w województwie lubuskim należy uwzględnić również identyfikację jaką przedstawiono w podstawowym dokumencie wojewódzkim poświęconym ochronie środowiska jakim jest Program Ochrony Środowiska dla Województwa Lubuskiego na lata 2012-2015 z perspektywą do 2019 roku. W dokumencie tym przeprowadzono równocześnie hierarchizację problemów ze względu na ich wagę. Wszystkie zdiagnozowane problemy zakwalifikowano do jednego z trzech priorytetów. Najwyższą pilnością rozwiązania charakteryzują się problemy zakwalifikowane do priorytetu I.

Problemami o priorytecie I zhierarchizowanymi w tym Programie są:

✓ w zakresie Gospodarki wodnej:

- zły stan wód powierzchniowych,
- presja źródeł komunalnych na wody powierzchniowe i podziemne (w tym z województw ościennych oraz obszaru Niemiec),
- niska jakość wód podziemnych.

- ✓ w zakresie Zanieczyszczeń powietrza atmosferycznego:
 - przekroczenia dopuszczalnych poziomów pyłu zawieszonego PM10 (strefa miasto Gorzów Wlkp., strefa lubuska),
 - przekroczenia dopuszczalnych poziomów benzo(a)pirenu w powietrzu (wszystkie strefy w województwie),
 - przekroczenia poziomu celu długoterminowego określonego dla ozonu ze względu na ochronę zdrowia ludzi (wszystkie strefy w województwie).
- ✓ w zakresie Gospodarki odpadami:
 - składowanie odpadów komunalnych jako dominujący sposób ich zagospodarowania,
 - nieosiągnięty poziom redukcji odpadów komunalnych ulegających biodegradacji, przekazanych do składowania.
- ✓ w zakresie Ochrony przed hałasem:
 - ponadnormatywny poziom hałasu, głównie drogowego, na wybranych odcinkach dróg oraz w miastach.
- ✓ w zakresie Odnawialnych źródeł energii:
 - zbyt niski udział odnawialnych źródeł energii.

2.5 Stan wdrażania prawa wspólnotowego

Opierając się na Programie Ochrony Środowiska dla Województwa Lubuskiego na lata 2012-2015 z perspektywą do 2019 roku oraz na „Analizie stanu wdrożenia przepisów prawa wspólnotowego w obszarach środowisko i gospodarka wodna do krajowego porządku prawnego wg stanu na dzień 14 maja 2012r.” Ministerstwa Środowiska określono poniżej najważniejsze aspekty dotyczące dyrektyw wskazanych w ramach obszarów priorytetowych.

Ochrona i zrównoważone gospodarowanie zasobami wodnymi

Najważniejsze akty prawne zidentyfikowane w obszarze:

- ✓ Dyrektywa 2007/60/WE w sprawie oceny ryzyka powodziowego i zarządzania nim.
Dyrektywa ta ma istotne znaczenie dla ochrony przeciwpowodziowej. Wynika z niej konieczność przeprowadzenia następujących etapów i czynności planistycznych: do 22 grudnia 2011 r. konieczne jest dokonanie wstępnej oceny ryzyka powodzi, do 22 grudnia 2013 r. opracowanie mapy zagrożenia powodzią oraz mapy ryzyka powodzi, natomiast do 22 listopada 2015 r. – planów zarządzania ryzykiem powodzi.
Niezbędna jest intensyfikacja działań inwestycyjnych w obszarze infrastruktury przeciwpowodziowej, usprawnienie procedur administracyjnych, wsparcie instytucjonalne. W chwili obecnej występują m. In. opóźnienia przy realizacji kluczowych inwestycji „Programu dla Odry 2006”.
Kluczowym zadaniem z terenu województwa lubuskiego umieszczonym w Programie dla Odry jest „Ochrona przed powodzią Słubic”.
- ✓ Dyrektywa 2000/60/WE Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 23 października 2000 r. ustanawiająca ramy wspólnotowego działania w dziedzinie polityki wodnej zwana Ramową Dyrektywą Wodną.

Dyrektywa ta oraz dyrektywy „córki”, dotyczące specyficznych zanieczyszczeń narzucają na kraje członkowskie wymóg utrzymania lub osiągnięcie dobrego stanu wszystkich wód, w tym również zachowanie i przywracanie ciągłości ekologicznej cieków. Jej nadrzędnym celem jest osiągnięcie dobrego stanu wszystkich wód do 2015 roku.

Z badań przeprowadzonych na terenie województwa lubuskiego w 2008 roku wynika, że aż 75% zbadanych JCW charakteryzowało się złym stanem, przy czym zaledwie 2% - dobrym stanem wód (23% stanowią JCW, dla których z powodu braku kompletnych wyników ocena stanu była niemożliwa).

- ✓ Dyrektywa 91/271/EWG dotycząca oczyszczania ścieków komunalnych, Termin osiągnięcia pełnej zgodności z dyrektywą to 31 grudnia 2015 r. Odbywać się to będzie w podziale na następujące etapy:
 - do 31 grudnia 2013r. zgodność z dyrektywą powinna być osiągnięta w 1165 aglomeracjach (91% całkowitego ładunku zanieczyszczeń biodegradowalnych pochodzących z aglomeracji),
 - do 31 grudnia 2015r. zgodność z dyrektywą powinna być osiągnięta we wszystkich aglomeracjach (100% całkowitego ładunku zanieczyszczeń biodegradowalnych pochodzących z aglomeracji).

Oznacza to, że do końca 2015r. Polska powinna zapewnić 75% redukcji całkowitego ładunku azotu i fosforu w ściekach komunalnych. Osiągnięcie tego celu będzie sprzyjało m. In. przywróceniu dobrego stanu wód powierzchniowych i podziemnych w całym kraju. W tym celu opracowany został przez Polskę Krajowy Program Oczyszczania Ścieków Komunalnych. Obecnie zagrożona jest realizacja celów dyrektywy. Pełna implementacja wymaga zapewnienia stałego finansowania inwestycji zapisanych w KPOŚK co najmniej do końca roku 2015 lub jeszcze dłużej.

W KPOŚK ujęto 25 aglomeracji z terenu województwa lubuskiego o wskaźniku RLM większym niż 10.000. Stan wyposażenia tych aglomeracji w sieć kanalizacyjną jest bardzo zróżnicowany, liczba przyłączonych do sieci mieszkańców aglomeracji waha się od ok. 30% do ok. 90%. W ramach aktualizacji KPOŚK powinna nastąpić weryfikacja wielkości aglomeracji, ograniczająca ich zasięg do obszarów o największym zagęszczeniu, prowadzić to może do zmniejszenia liczby aglomeracji o RLM pow. 10.000. Mimo racjonalizacji wielkości aglomeracji nie ulega wątpliwości, że w dalszym ciągu, w wielu z nich nie będą wypełnione wymagania Dyrektywy. Pełen obraz niezbędnych działań powinien przynieść zaktualizowany KPOŚK. W województwie lubuskim jest realizowanych 9 projektów finansowanych w ramach POIiŚ w działaniu 1.1. W ramach LRPO realizowanych jest 16 zadań związanych z gospodarką wodno – ściekową (w tym ujęte są zadania w aglomeracjach poniżej 10.000 RLM). Wsparcie powinno obejmować zarówno obszary o odpowiedniej koncentracji (pow. 120 mk/km), jak również systemy odbioru ścieków z obszarów o zabudowie rozproszonej, które mieszczą się w granicach wyznaczonych aglomeracji.

Ochrona atmosfery

Najważniejsze akty prawne zidentyfikowane w tym obszarze:

- ✓ Dyrektywa 2008/50/WE w sprawie jakości powietrza i czystsze powietrze dla Europy. Wymaga ona opracowania planów ochrony powietrza w przypadku przekroczenia wartości dopuszczalnych. Plany te mają określać odpowiednie działania tak, aby okres, w którym nie są one dotrzymane był jak najkrótszy. Dotyczy to m.in. pyłu zawieszonego PM10, dla którego termin osiągnięcia zgodności z poziomem dopuszczalnym upłynął 1 stycznia 2005 r. Dyrektywa

CAFE reguluje ponadto kwestię SO₂, NO_x, ołowiu, benzenu i CO₂ oraz pyłu zawieszonego PM_{2,5}. Normy w zakresie tego ostatniego zanieczyszczenia zakładają wprowadzenie docelowego ograniczenia stopnia narażenia na działanie PM_{2,5} do realizacji w okresie 2010-2020, mającego na celu zmniejszenie średniego jednorocznego stężenia na obszarach miejskich o określony wskaźnik procentowy, w stosunku do roku 2010.

- Termin transpozycji Dyrektywy minął. Komisja Europejska wystosowała zarzuty w przedmiocie transpozycji dyrektywy do krajowego porządku prawnego i skierowała skargę do Trybunału Sprawiedliwości Unii Europejskiej (TSUE) z wnioskiem o nałożenie na Polskę kar finansowych w wysokości 71,5 tys. Euro dziennie.
- Polska ma również problem z realizacją celów Dyrektywy w przypadku pyłu, standardy określone dyrektywą są przekroczone w większości stref w kraju.
- Wyzwaniem jest skuteczne ograniczenie tzw. niskiej emisji pochodzącej z sektora bytowo-komunalnego, co wiąże się z dużymi nakładami finansowymi.

W województwie lubuskim uchwalone zostały następujące programy ochrony powietrza: "Program ochrony powietrza dla Zielonej Góry - miasta na prawach powiatu", "Program ochrony powietrza dla strefy miasto Gorzów Wielkopolski", "Program ochrony powietrza dla strefy nowosolsko-wschowskiej" oraz "Program ochrony powietrza dla strefy żarsko-żagańskiej".

- ✓ Dyrektywa Rady EU 96/62/EC z dnia 27 września 1996 roku na temat oceny i kontroli jakości otaczającego powietrza zwana Dyrektywą Ramową, będąca kompleksową regulacją w dziedzinie ochrony powietrza.

Określa ona podstawowe ramy prawne, w tym ujednolicone metody i kryteria oceny jakości powietrza i jest uzupełniana licznymi pochodnymi aktami prawnymi, którymi m. in. są:

- ✓ Dyrektywa Rady 99/30/EC (z dnia 22 kwietnia 1999 r.) dotycząca wartości granicznych dla dwutlenku siarki, dwutlenku azotu, tlenków azotu, cząstek zawieszonych i ołowiu w powietrzu atmosferycznym,
- ✓ Dyrektywa PE i Rady 2010/75/UE z dnia 24 listopada 2010r. w sprawie emisji przemysłowych (tzw. Dyrektywa IED);
- ✓ Pakiet energetyczno-klimatyczny – zbiór dokumentów, zatwierdzony przez wszystkie kraje UE w grudniu 2008 roku, potwierdzający podstawowe cele polityki energetycznej i klimatycznej UE, tzn.
 - redukcję emisji gazów cieplarnianych do roku 2020 o 20%, w stosunku do roku 1990,
 - zwiększenie do 2020 r. udziału odnawialnych źródeł energii (OZE) w zużyciu energii do 20%,
 - poprawę do 2020 r. efektywności energetycznej o 20%,
 - zwiększenie do 2020 r. udziału biopaliw w zużyciu paliw w transporcie do 10%.

W zakresie Odnawialnych Źródeł Energii (OZE) najważniejszymi dyrektywami są:

- ✓ Dyrektywa Parlamentu Europejskiego i Rady 2001/77/WE z dnia 27 września 2001 r. w sprawie wspierania produkcji na rynku wewnętrznym energii elektrycznej wytwarzanej ze źródeł odnawialnych

- ✓ Dyrektywa Parlamentu Europejskiego i Rady 2009/28/WE z dnia 23 kwietnia 2009 r. w sprawie promowania stosowania energii ze źródeł odnawialnych zmieniająca i w następstwie uchylająca Dyrektywy 2001/77/WE oraz 2003/30/WE (Dz. U. L 140/2009 r., z późn. zm.).

Przepisy te zakładają m.in. poprawę efektywności energetycznej oraz rozwój wykorzystania odnawialnych źródeł energii, przy czym zwiększenie udziału odnawialnych źródeł energii w finalnym zużyciu energii ma wynieść:

- co najmniej 15% do 2020 roku i dalszy wzrost w latach następnych
- 10% udział biopaliw transportowych oraz zwiększenie wykorzystania biopaliw II generacji do 2020 roku.

Udział energii ze źródeł odnawialnych w bilansie paliwowo-energetycznym kraju powinien wynieść do 7,5% w 2010 r. i do 14% w 2020 r. w strukturze zużycia nośników pierwotnych.

W województwie lubuskim (wg stanu na 2007 rok) łączny poziom produkcji energii ze źródeł odnawialnych w zakresie energii elektrycznej to: 103 MW mocy zainstalowanej oraz 140 GWh wyprodukowanej energii, co stanowiło nieco mniej niż 4,5% zużycia w województwie; natomiast w zakresie energii cieplnej to: 169 MW mocy zainstalowanej oraz 2.200 TJ wyprodukowanej energii, co stanowiło 4% pokrycia zapotrzebowania na ciepło w województwie.

Racjonalne gospodarowanie odpadami i ochrona powierzchni ziemi

Najważniejsze akty prawne zidentyfikowane w tym obszarze.

- ✓ Dyrektywa 1999/31/WE w sprawie składowania odpadów,
Nakłada ona obowiązek zmniejszenia do końca roku 2013 i 2020 masy odpadów komunalnych ulegających biodegradacji kierowanych do składowania na składowiskach odpadów do poziomu odpowiednio 50% i 35% masy tych odpadów wytworzonych w 1995 r.;

W województwie lubuskim w roku 1995 wytworzono 153,7 tys. Mg odpadów ulegających biodegradacji. W roku 2010 można było unieszkodliwić przez składowanie najwyżej 75% masy wytworzonych odpadów ulegających biodegradacji w roku 1995 - czyli 115,3 tys. Mg.

Ponieważ w 2010 roku unieszkodliwiono na składowiskach województwa lubuskiego 122,9 tys. Mg odpadów ulegających biodegradacji, oznacza to, że w analizowanym roku nie zrealizowano zakładanego celu. Unieszkodliwiono przez składowanie 80% masy odpadów ulegających biodegradacji wytworzonych w 1995 roku.

- ✓ Dyrektywa 2008/98/WE w sprawie odpadów.
Komisja Europejska skierowała skargę do TSUE z wnioskiem o nałożenie na Polskę kar finansowych w wysokości 67 314 Euro dziennie za naruszenie prawa wspólnotowego w zakresie Dyrektywy.
Najważniejsze wymagania wynikające z innych dyrektyw prawa wspólnotowego w zakresie gospodarowania odpadami to:
 - osiągnięcie poziomów zbierania (25% do 2012 r.) zużytych baterii i akumulatorów przenośnych,
 - osiągnięcie minimalnych poziomów odzysku (75% dla pojazdów wyprodukowanych przed dniem 01.01.1980 oraz 85% dla pozostałych pojazdów) i recyklingu (70%

dla pojazdów wyprodukowanych przed dniem 01.01.1980 oraz 80% dla pozostałych pojazdów) pojazdów przyjętych do stacji demontażu w skali roku,

- osiągnięcie wymaganego od roku 2008 i utrzymanie w latach następnych, poziomu selektywnego zbierania zużytego sprzętu elektrycznego i elektronicznego pochodzącego z gospodarstw domowych w wysokości 4 kg/rok w przeliczeniu na jednego mieszkańca województwa,
- zapewnienie wystarczającej pojemności składowisk dla składowania powstających odpadów zawierających azbest,
- ograniczenie ilości składowanych osadów ściekowych w stosunku do roku bazowego,
- zmniejszenie odpadów wytworzonych ogółem w stosunku do roku 2009.

Ochrona różnorodności biologicznej i funkcji ekosystemów

Podstawowe dyrektywy to:

- ✓ Dyrektywa Siedliskowa (Dyrektywa 92/43/EWG z dnia 21 maja 1992 r. w sprawie ochrony siedlisk przyrodniczych oraz dzikiej fauny i flory),
- ✓ Dyrektywa Ptasia (Dyrektywa 79/409/EWG z dnia 2 kwietnia 1979r. w sprawie ochrony dzikiego ptactwa).

2.6 Dokumenty regionalne i krajowe

Dokumenty regionalne z których wynika konieczność finansowania określonych działań w województwie lubuskim:

- ✓ Strategia Rozwoju Województwa Lubuskiego Aktualizacja z horyzontem czasowym do 2020 roku
- ✓ Program Ochrony Środowiska dla Województwa Lubuskiego na lata 2012-2015 z perspektywą do 2019 roku
- ✓ Lubuski Regionalny Program Operacyjny na lata 2007-2013
- ✓ Program ochrony powietrza dla Zielonej Góry – miasta na prawach powiatu z 2009r.
- ✓ Program ochrony powietrza dla strefy żarsko-żagańskiej z 2010r.
- ✓ Program ochrony powietrza dla Gorzowa Wielkopolskiego – miasta na prawach powiatu z 2007r.
- ✓ Program ochrony powietrza dla strefy nowosolsko-wschowskiej z 2010r.
- ✓ Plan gospodarki odpadami dla województwa lubuskiego na lata 2012-2017 z perspektywą do 2020 roku
- ✓ Plan zagospodarowania przestrzennego Województwa Lubuskiego
- ✓ Program ochrony przed hałasem dla dwóch odcinków dróg województwa lubuskiego (droga nr 2, odcinek 2_62_3 – powiat świebodziński oraz nr 3, odcinek 3_305_0 – powiat nowosolski)
- ✓ Priorytety współpracy zagranicznej Województwa Lubuskiego - przyjęte uchwałą nr LII/525/2010 Sejmiku Województwa Lubuskiego z dnia 14 czerwca 2010 r.

Dokumenty krajowe z których wynika konieczność finansowania określonych działań w województwie lubuskim:

- ✓ Polityka ekologiczna państwa w latach 2009-2012 z perspektywą do roku 2016 oraz opracowywaną nowelizacją (PEP)
- ✓ Krajowy Program Oczyszczania Ścieków Komunalnych (KPOŚK)

- ✓ Krajowy Plan Gospodarki Odpadami 2014 (KPGO)
- ✓ Krajowy Program Oczyszczania Kraju z Azbestu na lata 2009-2032 (POKA)
- ✓ Krajowa strategia ochrony i zrównoważonego użytkowania różnorodności biologicznej
- ✓ Plany Gospodarowania Wodami (PGW) – Plan Gospodarowania Wodami na Obszarze Dorzecza Odry
- ✓ Projekt Programu działań przeciwpowodziowych w dorzeczu Odry
- ✓ Program dla Odry – 2006
- ✓ Polityka Energetyczna Polski do 2030 roku
- ✓ Polska Polityka Transportowa 2006-2025 roku
- ✓ Narodowa Strategia Edukacji Ekologicznej

3. MISJA, CELE I PRIORYTETY

3.1 Cele i misja Funduszu

Fundusz jest ważnym instrumentem wsparcia finansowego dla przedsięwzięć realizowanych na rzecz ochrony środowiska i gospodarki wodnej. Jako instytucja wspierająca konkretne działania przyczynia się do realizacji polityki ekologicznej regionu, a pośrednio polityki ekologicznej państwa.

"Celem generalnym Funduszu jest poprawa stanu środowiska i zrównoważone gospodarowanie jego zasobami przez stabilne, skuteczne i efektywne wspieranie przedsięwzięć i inicjatyw służących środowisku".

Cele osiągnięte będą poprzez:

- dążenie do stabilnego, stałego zapewniania środków na realizację celów środowiskowych,
- dbanie o skuteczne i możliwe efektywne wykorzystywanie powierzonych środków publicznych,
- wspieranie nie tylko przedsięwzięć, ale również pozafinansowych inicjatyw środowiskowych,
- przyjęcie kierunku działalności wynikającego z celów rozwojowych Strategii Bezpieczeństwo Energetyczne i Środowisko – „poprawa stanu środowiska i zrównoważone gospodarowanie jego zasobami”.

Dla czytelnego przesłania istoty działania Funduszu jego misję ujęto w formie hasła:

Skutecznie wspieramy działania na rzecz środowiska

Misja ma przede wszystkim znaczenie motywacyjne i identyfikacyjne: pozwala pracownikom i Zarządowi Funduszu identyfikować się z realizowaną Strategią. Misja ma także oczywisty wydźwięk promocyjny; dobrze komunikuje adresatom zewnętrznym, jak Fundusz widzi swoją rolę i jak definiuje siebie wobec wyzwań współczesności.

3.2 Priorytety - kierunki wsparcia

3.2.1 Realizacja wsparcia w latach 2009-2012

W latach 2009-2012 działania Funduszu realizowane były w oparciu o obowiązującą w tym okresie Strategię działania Wojewódzkiego Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej w Zielonej Górze na lata 2009-2012 (Strategia 2009-2012) przyjętą uchwałą Rady Nadzorczej nr 19/08 z dnia 26 września 2008 roku.

Za działanie priorytetowe Fundusz uznawał wspomaganie przedsięwzięć dofinansowywanych zagranicznymi środkami bezzwrotnymi poprzez udział w zapewnieniu niezbędnego wkładu krajowego. Celem strategicznym działań Funduszu była poprawa stanu środowiska i uzyskanie efektów ekologicznych niezbędnych do osiągnięcia wymagań dyrektyw środowiskowych Unii Europejskiej oraz podnoszenie świadomości i kreowanie postaw ekologicznych zgodnie z zasadami zrównoważonego rozwoju.

Wsparcie realizowane było z uwzględnieniem priorytetów dziedzinowych. Ich lista oraz kierunki działań w praktyce w całym okresie były tylko nieznacznie modyfikowane. Wynikało to z faktu, że zapisy priorytetów odpowiadały zadaniom jakie były stawiane przez Politykę ekologiczną kraju obowiązującą w tym okresie.

W latach 2009-2012 w Funduszu obowiązywały następujące priorytety dziedzinowe :

- Ochrona wód - przede wszystkim w zakresie: gospodarki wodno-ściekowej w aglomeracjach ujętych w KPOŚK oraz w aglomeracjach mniejszych od 2000 RLM.
- Gospodarka wodna - w pierwszym rzędzie polegająca na: realizacji zadań związanych z ochroną przeciwpowodziową, w tym działań inwestycyjnych w zakresie urządzeń wodnych: budowli i zbiorników związanych z ochroną przeciwpowodziową, a także ujętych w programie "Mała retencja wodna w Województwie Lubuskim" i likwidacji skutków powodzi realizowanych przez Województwo Lubuskie i przez regionalne zarządy gospodarki wodnej.
- Ochrona powietrza - głównie w zakresie: wykorzystywania odnawialnych źródeł energii, zmniejszenia emisji zanieczyszczeń powstających w procesach energetycznych, ograniczania niskiej emisji na obszarach zabudowanych oraz szczególnie przyrodniczo cennych, realizacji kompleksowych programów termomodernizacji obiektów użyteczności publicznej oraz realizacji zadań inwestycyjnych wynikających z przyjętych programów ochrony powietrza.
- Ochrona powierzchni ziemi i gospodarka odpadami - przede wszystkim w zakresie realizacji zadań wynikających z realizacji celów Krajowego Planu Gospodarki Odpadami oraz właściwych terytorialnie planów gospodarki odpadami (wojewódzkiego, powiatowych i gminnych).
- Ochrona przyrody i krajobrazu - poprzez wspieranie przedsięwzięć z zakresu ochrony przyrody i krajobrazu na obszarach istotnych dla realizacji postanowień ustawy o ochronie przyrody oraz funkcjonowania obszarów sieci NATURA 2000.
- Monitoring środowiska - w głównym zakresie poprzez pomoc jednostkom realizującym zadania państwowego monitoringu środowiska.
- Zagrożenia środowiska - poprzez przeciwdziałanie klęskom żywiołowym i likwidację ich skutków oraz zapobieganie i likwidację poważnych awarii i ich skutków, w tym wsparcie

techniczne krajowego systemu reagowania kryzysowego jak i pomoc służbom ratownictwa ekologicznego w wyposażaniu w sprzęt specjalistyczny.

- Edukacja ekologiczna - poprzez wspieranie realizacji projektów edukacyjnych mających na celu podnoszenie wiedzy w zakresie ochrony zasobów środowiska i kształtowanie świadomości ekologicznej.

W latach 2009-2012 Fundusz wydatkuje na finansowanie ochrony środowiska i gospodarki wodnej ze środków własnych łącznie kwotę 141,3 mln zł, z tego 119,7 mln zł w formie pożyczek oraz 21,6 mln zł w formach dotacyjnych (łącznie z umorzeniem, dopłatami do oprocentowania kredytów bankowych, przekazaniem środków państwowym jednostkom budżetowym). Środki te w przeważającej mierze przeznaczone były na dwa komponenty: ochronę wód oraz gospodarkę wodną (87,3% w formie pożyczek oraz 49,5% w formie dotacji). W pożyczkach większy udział – 10,7% miała Ochrona powietrza, a w dotacjach pozostałe komponenty (głównie Nadzwyczajne zagrożenia i Monitoring środowiska) – 40,7%.

Tab. 1

Finansowanie ochrony środowiska i gospodarki wodnej w latach 2009-2012 ze środków własnych (w mln zł)

Forma wsparcia / dziedzina		Wykonanie 2009 r.	Wykonanie 2010 r.	Wykonanie 2011 r.	Plan 2012 r.	Razem 2009-2012
1	Działalność pożyczkowa ze środków własnych razem, z tego:	11,6	14,4	15,0	78,7	119,7
1.1	Ochrona wód i gospodarka wodna	9,6	12,1	12,7	70,1	104,5
1.2	Gospodarka odpadami i ochrona powierzchni ziemi		0,5		1,3	1,8
1.3	Ochrona powietrza	2,0	1,8	1,7	7,3	12,8
1.4	Pozostałe			0,6		0,6
2	Działalność dotacyjna ze środków własnych razem z tego:	3,3	5,0	3,9	9,4	21,6
2.1	Ochrona wód i gospodarka wodna	1,5	3,3	2,0	3,9	10,7
2.2	Gospodarka odpadami i ochrona powierzchni ziemi			0,1	2,0	2,1
2.3	Ochrona powietrza					0,0
2.4	Pozostałe	1,8	1,7	1,8	3,5	8,8

Ze względu na specyfikę Funduszu do oceny realizacji Strategii w latach 2009-2012 przyjęto trzy mierniki:

- ✓ miernik efektywności instytucjonalnej – jako stosunek kosztów własnych do udzielonej pomocy ze środków własnych i UE,
- ✓ udział dofinansowania pożyczkowego na projekty współfinansowane ze środków UE,
- ✓ stopień wykorzystania kwoty dopłat do oprocentowania kredytów komercyjnych.

Tab. 2

Stopień realizacji mierników Strategii WFOŚiGW w Zielonej Górze na lata 2009-2012

Miernik	Jednostka	Wielkość planowana w Strategii	Prognozowana wielkość rzeczywista	stopień wykonania
Miernik efektywności instytucjonalnej	%	max 4% na koniec okresu Strategii	2,3%	blisko 2 razy lepszy od założonego
Udział dofinansowania pożyczkowego na projekty współfinansowane ze środków UE	%	66,7%	82,4%	124%
Stopień wykorzystania kwoty dopłat do oprocentowania kredytów komercyjnych	zł	14.000.000 zł	200.000 zł	1,4%

Analizując stopień realizacji mierników przyjętych w 2008 roku można stwierdzić, że w części zależnej od Funduszu wykonane zostały one w pełni. I tak:

- ✓ miernik efektywności instytucjonalnej zostanie osiągnięty na poziomie 2 razy lepszym od założonego (należy dodać że również w latach 2009-2011 został on osiągnięty),
- ✓ udział dofinansowania pożyczkowego na projekty współfinansowane ze środków unijnych w całym okresie strategii zostanie osiągnięty w wysokości 124%.

W stosunku do trzeciego wskaźnika sytuacja wygląda inaczej. Wprowadzając go, zakładano duży popyt na środki zwrotne, jako uzupełnienie wkładu własnego w projektach unijnych. Założony poziom 14 mln zł miał w pełni zabezpieczyć szacowane potrzeby beneficjentów. Niestety beneficjenci korzystali z oferty Funduszu w minimalnym stopniu. Przyczyną takiego stanu było relatywnie mniejsze zapotrzebowanie na środki (w stosunku do szacunków) oraz zabezpieczanie środków w innych źródłach.

3.2.2 Planowane kierunki wsparcia w latach 2013-2016

Priorytetami środowiskowymi Funduszu na lata 2013-2016 będą cztery obszary, zgodne z zapisami Wspólnej Strategii:

- Priorytet I - Ochrona i zrównoważone gospodarowania zasobami wodnymi
- Priorytet II - Racjonalne gospodarowanie odpadami i ochrona powierzchni ziemi
- Priorytet III - Ochrona atmosfery
- Priorytet IV - Ochrona różnorodności biologicznej i funkcji ekosystemów

Fundusz uwzględniając zdiagnozowany stan środowiska w województwie lubuskim przewiduje wspieranie następujących działań w obrębie założonych priorytetów:

Priorytet I Ochrona i zrównoważone gospodarowanie zasobami wodnymi:

- ✓ przedsięwzięcia związane z ochroną wód,
- ✓ wspomaganie realizacji zadań modernizacyjnych i inwestycyjnych, służących ochronie środowiska i gospodarce wodnej, w tym dotyczących instalacji lub urządzeń ochrony przeciwpowodziowej i obiektów małej retencji wodnej.

Realizacja Priorytetu odbywać się będzie dwukierunkowo, ochrona wód oraz gospodarka wodna; przyczyni się do realizacji działań strategii BEIŚ w zakresie: 1.2 Gospodarowanie wodami dla ochrony przed: powodzią, suszą i deficytem wody oraz 3.1 Zapewnienie dostępu do czystej wody dla społeczeństwa i gospodarki. Dodatkowo wpisuje się to w cele określone przez UE na lata 2014-2020 w zakresie adaptacji do zmian klimatu oraz zapobiegania ryzyka.

W zakresie ochrony wód istotna jest poprawa jakości wód poprzez rozbudowę infrastruktury oczyszczania ścieków. Realizacja Krajowego Programu Oczyszczania Ścieków Komunalnych oraz Programu wyposażenia aglomeracji poniżej 2000 RLM w oczyszczalnie ścieków i systemy kanalizacji sanitarnej umożliwią realizację zobowiązań akcesyjnych wynikających z Dyrektywy 91/271/EWG.

W zakresie gospodarki wodnej istotnym jest prowadzenie inwestycji dotyczących ochrony przeciwpowodziowej, a także działań na rzecz zwiększenia retencji wodnej.

Priorytet II Racjonalne gospodarowanie odpadami i ochrona powierzchni ziemi:

- ✓ przedsięwzięcia związane z gospodarką odpadami,
- ✓ przedsięwzięcia związane z ochroną powierzchni ziemi.

Racjonalizacja gospodarki odpadami wynika z konieczności pełnego wdrożenia Dyrektywy 2008/98/WE w sprawie odpadów. Celem nadrzędnym jest zwiększenie poziomu odzysku, aby unieszkodliwianie poprzez składowanie przestało być dominującą formą zagospodarowania odpadów.

Priorytet III Ochrona atmosfery:

- ✓ przedsięwzięcia związane z ochroną powietrza,
- ✓ wspomaganie wykorzystania lokalnych źródeł energii odnawialnej oraz wprowadzania bardziej przyjaznych dla środowiska nośników energii.

W związku z koniecznością wdrożenia Dyrektywy 2008/50/WE z dnia 21 maja 2008 r. w sprawie jakości powietrza i czystego powietrza dla Europy istotne jest zapewnienie spójności działań na rzecz ochrony powietrza z zadaniami mającymi na celu przeciwdziałanie zmianom klimatu. Wspierane będą głównie zadania związane ze zmniejszaniem emisji gazów cieplarnianych oraz poprawą jakości powietrza. Z związku z koniecznością realizacji celu z Dyrektywy 2009/28/WE z dnia 23 kwietnia 2009 r. w sprawie promowania stosowania energii ze źródeł odnawialnych, zmieniająca dyrektywy 2001/77/WE oraz 2003/30/WE, wspierany będzie rozwój wykorzystania odnawialnych źródeł energii.

Priorytet IV Ochrona różnorodności biologicznej i funkcji ekosystemów:

- ✓ opracowywanie planów ochrony dla obszarów podlegających ochronie na podstawie przepisów ustawy z dnia 16 kwietnia 2004 r. o ochronie przyrody oraz prowadzenie monitoringu przyrodniczego,
- ✓ przedsięwzięcia związane z ochroną przyrody,

- ✓ przedsięwzięcia związane z ochroną i przywracaniem chronionych gatunków roślin lub zwierząt.

Celem priorytetu jest zahamowanie spadku różnorodności biologicznej oraz zapewnienie właściwego stanu ochrony dla możliwie dużej liczby gatunków oraz siedlisk przyrodniczych zgodnie z Polityką Ekologiczną Państwa. Wsparcie realizowane będzie przez finansowanie tworzenia narzędzi do realizacji celów.

Poza czterema podstawowymi Priorytetami wsparcia, zgodnymi ze Wspólną Strategią, Fundusz do swych działań priorytetowych w okresie 2013-2016 zaliczać będzie również inne, w pozostałych komponentach wg poniższego wykazu.

Priorytety pozostałe - Inne działania na rzecz ochrony środowiska:

- ✓ system kontroli wnoszenia przewidzianych ustawą opłat za korzystanie ze środowiska, w szczególności tworzenie baz danych podmiotów korzystających ze środowiska obowiązanych do ponoszenia opłat,
- ✓ wspomaganie realizacji zadań państwowego monitoringu środowiska, innych systemów kontrolnych i pomiarowych oraz badań stanu środowiska, a także systemów pomiarowych zużycia wody i ciepła,
- ✓ przeciwdziałanie klęskom żywiołowym i likwidowanie ich skutków dla środowiska,
- ✓ edukacja ekologiczna oraz propagowanie działań proekologicznych i zasady zrównoważonego rozwoju,
- ✓ wydatki na nabywanie, utrzymanie, obsługę i zabezpieczenie specjalistycznego sprzętu i urządzeń technicznych, służących wykonywaniu działań na rzecz ochrony środowiska i gospodarki wodnej,
- ✓ wojewódzkie programy ochrony środowiska, programy ochrony powietrza, plany działań krótkoterminowych, programy ochrony przed hałasem, programy ochrony i rozwoju zasobów wodnych, plany gospodarki odpadami, plany gospodarowania wodami oraz krajowy program oczyszczania ścieków komunalnych, a także wspomaganie realizacji i systemu kontroli tych programów i planów.

3.3 Mierniki realizacji Priorytetów

Działanie	Miernik	Jednostka
Priorytet I		
przedsięwzięcia związane z ochroną wód	liczba osób korzystających z ulepszanego oczyszczania ścieków	RLM
	liczba mieszkańców podłączonych do nowo wybudowanej sieci kanalizacji sanitarnej	RLM
	ilość suchej masy osadów poddanej przetworzeniu	Mg/rok
	liczba instalacji o podwyższonym stopniu redukcji ładunku ścieków	szt.
wspomaganie realizacji zadań modernizacyjnych i inwestycyjnych, służących ochronie środowiska i gospodarce wodnej, w tym dotyczących instalacji lub urządzeń ochrony przeciwpowodziowej i obiektów małej retencji wodnej	liczba osób objętych ochroną przeciwpowodziową	osoby
Priorytet II		
przedsięwzięcia związane z gospodarką odpadami	ograniczenie masy składowanych	Mg/rok

	odpadów komunalnych	
	powierzchnia zrekultywowanych składowisk	ha
Priorytet III		
przedsięwzięcia związane z ochroną powietrza	ograniczenie emisji dwutlenku węgla, tlenków siarki, tlenków azotu, pyłów	Mg/rok
	ograniczenie lub uniknięcie emisji CO ₂	Mg/rok
wspomaganie wykorzystania lokalnych źródeł energii odnawialnej oraz wprowadzania bardziej przyjaznych dla środowiska nośników energii	ilość energii z OZE wprowadzonej do Krajowego Systemu Elektroenergetycznego w wyniku realizacji projektu	MW/rok
Priorytet IV		
opracowywanie planów ochrony dla obszarów podlegających ochronie na podstawie przepisów ustawy z dnia 16 kwietnia 2004 r. o ochronie przyrody oraz prowadzenie monitoringu przyrodniczego	liczba opracowanych planów	szt.
przedsięwzięcia związane z ochroną przyrody	powierzchnia obszarów, na których przywrócono lub zapewniono ochronę właściwego stanu ekosystemów	ha
przedsięwzięcia związane z ochroną i przywracaniem chronionych gatunków roślin lub zwierząt	liczba gatunków z czerwonej księgi gatunków zagrożonych, chronionych w wyniku realizacji projektu	szt.
Priorytety pozostałe		
wspomaganie realizacji zadań państwowego monitoringu środowiska, innych systemów kontrolnych i pomiarowych oraz badań stanu środowiska, a także systemów pomiarowych zużycia wody i ciepła	nowe lub zmodernizowane stanowiska pomiarowe i inne narzędzia w zakresie monitoringu	szt.
przeciwdziałanie klęskom żywiołowym i likwidowanie ich skutków dla środowiska	liczba specjalistycznego sprzętu niezbędnego do skutecznego prowadzenia akcji ratowniczej i usuwania skutków zagrożeń	szt.
edukacja ekologiczna oraz propagowanie działań proekologicznych i zasady zrównoważonego rozwoju	liczba osób biorących udział w działaniach edukacyjnych	osoby
wojewódzkie programy ochrony środowiska, programy ochrony powietrza, plany działań krótkoterminowych, programy ochrony przed hałasem, programy ochrony i rozwoju zasobów wodnych, plany gospodarki odpadami, plany gospodarowania wodami oraz krajowy program oczyszczania ścieków komunalnych, a także wspomaganie realizacji i systemu kontroli tych programów i planów	liczba opracowań	szt.

Powyższe wskaźniki w chwili obecnej są jedynie próbą ich identyfikacji, a ponieważ wśród zadań określonych we Wspólnej Strategii jest stworzenie jednolitego systemu ewidencji kluczowych efektów ekologicznych, Fundusz dopiero po ich ostatecznym przyjęciu zdefiniuje spośród nich te, które przyjmie jako swoje mierniki.

4. ORGANIZACJA I FINANSOWANIE

4.1 Potencjał finansowy i organizacyjny Funduszu

Wojewódzki Fundusz Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej w Zielonej Górze jest samodzielną instytucją finansową - samorządową osobą prawną. Posiadane zasoby kapitałowe, kadry, stosowane procedury i dotychczasowy dorobek umożliwiają wspieranie finansowania ekologicznych przedsięwzięć, podejmowanych na rzecz ochrony środowiska i gospodarki wodnej.

Równocześnie w perspektywie finansowej 2007-2013 Fundusz umiejscowiony jest w dwóch programach operacyjnych: Programie Operacyjnym Infrastruktura i Środowisko oraz Lubuskim Regionalnym Programie Operacyjnym.

Na podstawie porozumienia z Ministrem Środowiska w ramach Programu Operacyjnego Infrastruktura i Środowisko Fundusz jest instytucją wdrażającą dla osi priorytetowych: I - Gospodarka wodno-ściekowa i II - Gospodarka odpadami i ochrona powierzchni ziemi, obsługując projekty z terenu województwa lubuskiego o wartości poniżej 25 mln euro.

W myśl porozumienia z Marszałkiem Województwa Lubuskiego Fundusz jest instytucją wdrażającą dla priorytetu III (środowiskowego) w Lubuskim Regionalnym Programie Operacyjnym.

Istotnym warunkiem realizacji zadań stojących przed Funduszem jest posiadany potencjał finansowy, przez który rozumie się łączny stan i strukturę aktywów netto posiadanych przez Fundusz oraz wypracowane zasady gospodarki finansowej.

Wysokość majątku, w tym w szczególności majątku netto, jest jednym z wyznaczników kondycji finansowej instytucji, m.in. wskazującej na zdolność pokrywania bieżących i przyszłych zobowiązań. W okresie 2009-2011 w Funduszu nastąpił wzrost łącznej wartości majątku netto z ok. 97,6 mln zł do ok. 131,2 mln zł, tj. o 33,6 mln zł. Dominujące pozycje w jego strukturze, na koniec 2011 roku, to należności z tytułu udzielonych pożyczek 48,9 mln zł (37,3 %) oraz środki pieniężne i papiery wartościowe Skarbu Państwa (jako środki na przyszłe zobowiązania wynikające z umów) 82,3 mln zł (62,7 %).

Przez blisko 20 letni okres funkcjonowania Funduszu wypracowane zostały obowiązujące obecnie zasady prowadzenia gospodarki finansowej, co potwierdzone zostało stosownym certyfikatem ISO. Pozwoliły one na:

- efektywne stosowanie odnawialnych instrumentów finansowania ochrony środowiska co potwierdza fakt, że w latach 2009-2011 z tytułu wszystkich opłat i kar środowiskowych wpłynęło do Funduszu 39,0 mln zł, natomiast wypłaty środków własnych Funduszu na finansowanie ochrony środowiska wyniosły 53,2 mln zł – 14,2 mln zł zasililo dodatkowo inwestycje prośrodowiskowe,
- stosowanie samofinansowania Funduszy tj. zdolności do pokrywania w latach 2009-2011 kosztów utrzymania organów i biur (7,9 mln zł) ze środków uzyskanych z lokat kapitałowych i oprocentowania udzielonych pożyczek (13,6 mln zł),
- niskie koszty obsługi wypłat dla beneficjenta; w okresie 2009 -2011 wypłata 1 zł środków własnych kosztowała beneficjenta średnio 0,08 zł, a przy uwzględnieniu że w ramach kosztów funkcjonowania Funduszy obsługiwane są również posiadane należności koszt jednostkowy obsługi jest minimalny.

Potencjał organizacyjny Funduszy to przede wszystkim:

- wysokie kompetencje pracowników Funduszu i ich wieloletnie doświadczenie w obsłudze finansowania projektów dotyczących ochrony środowiska i gospodarki wodnej,
- instytucjonalna zdolność do wdrażania programów europejskich, uzyskana w wyniku doświadczenia jako instytucji wdrażającej dwa programy unijne: POLiŚ oraz LRPO,
- instytucjonalna zdolność do finansowania szerokiej i zróżnicowanej palety zadań związanych z ochroną środowiska.

Posiadany potencjał finansowy i organizacyjny jest gwarantem realizacji przypisanych do wykonania zadań.

4.2 Analiza SWOT Funduszu

MOCNE STRONY	SŁABE STRONY
1. Posiadanie przez Fundusz osobowości prawnej – umocowanie w Prawie Ochrony Środowiska. 2. Terytorialna bliskość do beneficjenta i znajomość problematyki regionalnej. 3. Kierowanie się interesem publicznym i środowiskowym, a nie wyłącznie opłacalnością przedsięwzięć (podejście niekomercyjne). 4. Stosowanie przez Fundusze zwrotnych form finansowania, w wyniku czego kapitał nie ulega zmniejszaniu. 5. Mobilizowanie na rzecz środowiska środków z innych źródeł przez współfinansowanie zadań (efekt dźwigni). 6. Doświadczenie instytucjonalne w zarządzaniu środkami europejskimi, zdobyte w poprzednich perspektywach finansowych. 7. Stabilna, doświadczona i wysoko wykwalifikowana kadra, kompetentna w zakresie aktualnie realizowanych zadań. 8. Zobiektywizowany, bezstronny proces przyznawania dofinansowania (formalna procedura zamiast uznaniowości). 9. Pewne przychody wynikające z zapisów prawa. 10. Wypracowany system samofinansowania (pokrywania kosztów własnych z odsetek od kapitału)	1. Brak jednolitego w skali kraju systemu ewidencjonowania efektów ekologicznych. 2. Brak rzeczywistego wpływu na wielkość przychodów ze źródeł ustawowych. 3. Brak systemu wymiany informacji pomiędzy Funduszami. 4. Możliwość zarzutu nieefektywności z powodu utrzymywania wysokiego stanu wolnych środków.
SZANSE	ZAGROŻENIA
1. Ciągły wzrost wagi problematyki ochrony środowiska. 2. Środki unijne z nowej perspektywy: potencjalne wielkie pole nowych zadań dla Funduszy. 3. Współpraca z instytucjami publicznymi	1. Praktyczny brak wpływu na ilość i rodzaj zadań zgłaszanych do dofinansowania. 2. Realna możliwość spadku wpływów z opłat w związku z poprawą stanu środowiska. 3. Wpływ kryzysu na ograniczenie dochodów

(NFOŚiGW, BOŚ) i komercyjnymi bankami.	publicznych i zmniejszenie zdolności inwestycyjnych w sferze budżetowej.
4. System finansowania gwarantujący wysoki stopień bezpieczeństwa finansowego w działalności pożyczkowej.	4. Wpływ dekonunktury na obniżenie skłonności beneficjentów-przedsiębiorców do podejmowania ryzyka inwestycyjnego.
5. Rosnąca świadomość ekologiczna w społeczeństwie.	5. Zmienność przepisów prawnych.

Dotychczasowa forma prawna działania Funduszu sprawdza się. Fundusz poprzez preferowanie działalności pożyczkowej ciągle zwiększał pulę środków będących do dyspozycji beneficjentów. Działania te należy kontynuować.

Dla realizacji powierzonych zadań niezbędna jest stabilność instytucjonalna i prawna funkcjonowania systemu finansowania ochrony środowiska i tylko w takich warunkach możliwe jest dalsze efektywne działanie Funduszu.

Ze względu na istniejące zagrożenia, określone w analizie SWOT, zarządzanie dostępnymi środkami musi być bardziej elastyczne niż w przeszłości, bardziej otwarte na nowe formy finansowania. Sposobem rozwiązywania problemów winna być współpraca w ramach systemu, szczególnie z Narodowym Funduszem Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej, która musi się odnosić zarówno do działań w sferze finansowania jak również pewnej unifikacji zasad udzielanej pomocy, oczywiście przy równoczesnym zachowaniu uwarunkowań lokalnych Funduszu.

Problemom zdefiniowanym w analizie SWOT można będzie przeciwdziałać w istotnym stopniu poprzez realizację zadań wynikających ze Wspólnej Strategii.

4.3 Stosowane instrumenty finansowe - zasady wsparcia

Formy w jakich Fundusz może wspierać realizację działań środowiskowych określa ustawa POŚ. Natomiast warunki, w tym wysokości dofinansowania regulowane są przez obowiązujące w danym roku zasady, przy ustalaniu których bierze się pod uwagę m. innymi środki będące w dyspozycji oraz prognozowane zapotrzebowanie na poszczególne formy dofinansowania. W sytuacjach mniejszej presji na środki zasady stają się bardziej korzystne dla potencjalnych beneficjentów.

Na rok 2013 – pierwszy rok obowiązywania Strategii stosowane są następujące zasady. Podstawową formą dofinansowania udzielanego przez Fundusz jest pożyczka. Dla pożyczek maksymalny udział środków Funduszu, w przypadku realizowania zadań wyłącznie ze środków krajowych, w odniesieniu do kosztów kwalifikowanych wynosi dla zadań realizowanych przez jednostki samorządu terytorialnego (j.s.t.), spółki wodno-ściekowe oraz podmioty świadczące usługi w zakresie zadań własnych j.s.t. do 100%, natomiast dla zadań realizowanych przez pozostałych wnioskodawców do 80%. W przypadku zadań realizowanych przy współudziale bezzwrotnych środków zagranicznych w odniesieniu do różnicy pomiędzy planowanymi kosztami kwalifikowanymi przedsięwzięcia a dofinansowaniem ze środków zagranicznych maksymalny udział środków Funduszu wynosi również do 100%. Wysokość oprocentowania jest różna w zależności od podmiotu. Wynosi ona 0,3 stopy redyskonta weksli (s.r.w.) w stosunku rocznym i nie mniej niż 1,0% w przypadku pożyczek udzielanych: j.s.t., spółkom wodno-ściekowym na realizację zadań, które nie uzyskały niepodlegającego zwrotowi dofinansowania ze środków zagranicznych i jednocześnie wynikających z Krajowego Programu Oczyszczania Ścieków Komunalnych lub dotyczących zastosowania odnawialnych źródeł lub też dotyczących budowy instalacji wchodzących w skład systemu gospodarki odpadami, zgodnie z Wojewódzkim Planem Gospodarki Odpadami oraz podmiotom świadczącym usługi z zakresu zadań własnych j.s.t. na realizację

zadań, które nie uzyskały niepodlegającego zwrotowi dofinansowania ze środków zagranicznych jednocześnie wynikających z Krajowego Programu Oczyszczania Ścieków Komunalnych lub też dotyczących budowy instalacji wchodzących w skład systemu gospodarki odpadami, zgodnie z Wojewódzkim Planem Gospodarki Odpadami. W przypadku pożyczek udzielanych na realizację zadań realizowanych j.s.t. oraz pożyczek udzielanych na realizację zadań z udziałem bezzwrotnych środków UE oprocentowanie wynosi 0,5 s.r.w. i nie mniej niż 2,0% w stosunku rocznym. W przypadku pozostałych zadań oprocentowanie wynosi 0,6 s.r.w. i nie mniej niż 2,5% w stosunku rocznym. Okres kredytowania wynosi maksymalnie 7 lat dla zadań finansowanych wyłącznie ze środków krajowych oraz 10 lat dla zadań finansowanych z bezzwrotnych środków zagranicznych a okres karencji maksymalnie 24 miesiące lecz nie więcej niż 6 miesięcy od daty zakończenia zadania..

Drugą formą dofinansowania jest dotacja. Dla form dotacyjnych (wraz z przekazaniem środków) maksymalny udział środków Funduszu, w przypadku realizowania zadań wyłącznie ze środków krajowych, w odniesieniu do kosztów kwalifikowanych wynosi do 50%. Przy czym dla zadań związanych z tworzeniem przez Województwo Lubuskie bazy danych jednostek korzystających ze środowiska, obowiązanych do ponoszenia opłat wysokość wynosi do 100%. Również do 100% wynosi udział Funduszu w przypadku kosztów, których obowiązek pokrywania wynika z obowiązujących przepisów. Natomiast w przypadku zadań realizowanych przy współudziale bezzwrotnych środków zagranicznych w odniesieniu do różnicy pomiędzy planowanymi kosztami kwalifikowanymi przedsięwzięcia a dofinansowaniem ze środków zagranicznych maksymalny udział środków Funduszu wynosi do 50%.

Specyficzną formą dofinansowania są dopłaty do oprocentowania kredytu bankowego. Obecnie Fundusz realizuje je w dwóch formach: dopłat do oprocentowania kredytów udzielonych przez bank z linii kredytowych utworzonych i obsługiwanych przez bank, na podstawie umowy zawartej pomiędzy Funduszem a bankiem udzielającym kredytu oraz dopłat do oprocentowania kredytu za pośrednictwem banku na podstawie zawartej z nim umowy. W pierwszym przypadku odnosi się to głównie dla osób fizycznych i wspólnot mieszkaniowych. W drugim przypadku do kredytów zaciągniętych na pokrycie wkładu własnego na realizację zadań finansowanych ze środków Unii Europejskiej w ramach programów operacyjnych POLiŚ, LRPO i PROW. Wysokość kredytu wynosi wówczas do 60% różnicy pomiędzy planowanymi kosztami kwalifikowanymi przedsięwzięcia a dofinansowaniem ze środków zagranicznych. Wysokość oprocentowania nie może przekroczyć 0,4 s.r.w., przy czym rzeczywista wysokość oprocentowania kredytu obciążająca wnioskodawcę po uwzględnieniu dopłat Funduszu nie może być mniejsza niż 3,5% w stosunku rocznym. Okres kredytowania wynosi maksymalnie 7 lat a okres karencji maksymalnie 12 miesięcy.

4.4 Polityka komunikacyjna Funduszu

Obecnie działania, które prowadzi Fundusz w zakresie promocji i informacji nie są regulowane przez konkretny dokument. Poszczególne działania opisane są częściowo w obowiązujących procedurach ISO. Ze względu na wagę kreowania wizerunku instytucji w jej działaniach, Fundusz po przyjęciu niniejszej Strategii opracuje i przyjmie dokument pn. „Polityka komunikacyjna Wojewódzkiego Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej w Zielonej Górze”.

4.5 Prognoza finansowa na lata 2013-2016

Planuje się, że na początek obowiązywania Strategii Fundusz będzie dysponował aktywami netto w wysokości 136,7 mln zł, z tego 18,4 mln zł będą to środki pieniężne i papiery wartościowe

przeznaczone do obrotu. Równocześnie zakłada się w okresie 2013-2016 nieznaczny wzrost łącznej wartości aktywów netto z ok. 136,7 mln zł do ok. 139,4 mln zł, tj. o 2,7 mln zł, przy czym dominującą pozycją w jego strukturze, na koniec 2016 roku, będą należności z tytułu udzielonych pożyczek 127,9 mln zł (91,8% %). Przy uwzględnieniu planowanych wpływów z tytułu opłat i kar oraz innych (zwrot rat pożyczek, oprocentowanie, odsetki od lokat oraz pozostałych) Fundusz może przeznaczyć na pożyczki i wsparcie dotacyjne w okresie 2013-2016 środki własne wg poniższego zestawienia:

Tab. 4

Finansowanie ochrony środowiska i gospodarki wodnej w latach 2013-2016 ze środków własnych (w mln zł)⁴

Forma wsparcia / dziedzina		Plan 2013 r.	Plan 2014 r.	Plan 2015 r.	Plan 2016 r.	Razem 2013-2016	Razem 2017-2020
1	Działalność pożyczkowa ze środków własnych razem, z tego:	25,0	22,0	20,0	20,0	87,0	68,0
1.1	Ochrona i zrównoważone gospodarowanie zasobami wodnymi	7,5	6,6	6,0	6,0	26,1	20,0
1.2	Gospodarka odpadami i ochrona powierzchni ziemi	5,0	4,4	4,0	4,0	17,4	14,0
1.3	Ochrona atmosfery	10,0	8,8	8,0	8,0	34,8	28,0
1.4	Ochrona różnorodności biologicznej	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
1.5	Pozostałe	2,5	2,2	2,0	2,0	8,7	6,0
2	Działalność dotacyjna ze środków własnych razem z tego:	10,0	9,5	9,3	9,0	37,8	34,3
2.1	Ochrona i zrównoważone gospodarowanie zasobami wodnymi	4,5	4,5	4,5	4,5	18,0	16,8
2.2	Gospodarka odpadami i ochrona powierzchni ziemi	2,0	1,0	1,0	1,0	5,0	3,0
2.3	Ochrona atmosfery	0,5	0,5	0,5	0,5	2,0	2,0
2.4	Ochrona różnorodności biologicznej	0,5	0,5	0,5	0,5	2,0	2,0
2.5	Pozostałe	2,5	3,0	2,8	2,5	10,8	10,5

Na podstawie szacunku danych planistycznych na lata 2013-2016 z perspektywą do roku 2020 należy podkreślić:

- spadek wypłat środków własnych na finansowanie ochrony środowiska o 14,9% w perspektywie 2013-2016 w porównaniu do przewidywanego wykonania wypłat w latach 2009-2012 (z kwoty 146,7 mln zł do kwoty 124,8 mln zł) oraz dalszy spadek do roku 2020 do kwoty 102,3 mln zł.

⁴ Obliczenia własne Funduszu uwzględnione przy budowie Wspólnej Strategii

- utrzymanie w strukturze finansowania Funduszu przewagi finansowania zwrotnego (pożyczkowego), które stanowić będzie w latach 2013-2016 - 69,7% wypłat (spadek udziału z 85,3%) oraz w latach 2017-2020 – 66,5%.
- zakładaną zmianę struktury dziedzinowej finansowania ochrony środowiska (w całym okresie do roku 2020) poprzez spadek udziału Ochrony wód i gospodarki wodnej przy równoczesnym wzroście udziału Gospodarki odpadami i ochrony powierzchni ziemi oraz Ochrony atmosfery.

W Programie Ochrony Środowiska dla Województwa Lubuskiego na lata 2012-2015 z perspektywą do 2019 roku wyznaczano koszty wykonania zaplanowanych w tym programie działań. Wszystkie zadania wyznaczone do realizacji w Programie mają kluczowe znaczenie z punktu widzenia poprawy stanu środowiska w województwie lubuskim, a ich realizacja determinowana jest przez środki finansowe. Oszacowane koszty na realizację komponentów dotyczących: zanieczyszczenia powietrza atmosferycznego, gospodarki wodnej, gospodarki odpadami, ochrony przyrody i krajobrazu, ochrony przed hałasem, ochrony powierzchni ziemi oraz edukacji ekologicznej Programu wynoszą około 3.991 mln zł.

Tab. 5

Zestawienie szacunkowych kosztów realizacji poszczególnych komponentów środowiskowych wraz z kosztami wdrażania i monitorowania realizacji Programu i środowiska w latach 2012-2015 ⁵

Lp.	Priorytet środowiskowy	Koszt (w mln zł)
1	Zanieczyszczenie powietrza atmosferycznego	0,4 oraz w ramach zadań własnych
2	Gospodarka wodna	2.102 oraz wg budżetów jednostek realizujących
3	Gospodarka odpadami	1.021 oraz wg zadań własnych i kontrolnych
4	Ochrona przyrody i krajobrazu	14 oraz wg budżetu
5	Ochrona przed hałasem	811 oraz w ramach działalności
6	Degradacja powierzchni ziemi i gleb	38 oraz w ramach bieżącej działalności
7	Edukacja ekologiczna	4

Należy dodać, że w Programie przewiduje się, że nakłady na realizację inwestycji w zakresie ochrony środowiska w długofalowej perspektywie będą wzrastały.

Porównując szacowaną kwotę potrzeb w stosunku do możliwości finansowych Funduszu w latach 2013-2016 wynikających z symulacji należy podkreślić, że ze środków własnych Funduszu finansowany będzie stosunkowo nieduży zakres planowanych działań. Niemniej środki Funduszu

⁵ Wyliczenia z Programu Ochrony Środowiska dla Województwa Lubuskiego na lata 2012-2015 z perspektywą do roku 2019 przyjętego przez Sejmik Województwa Lubuskiego w dniu 12 marca 2012 roku

wykazywane są jako jedno z ważnych źródeł finansowania działań wskazanych w planie operacyjnym Programu dla poszczególnych komponentów środowiska.

Należy dodatkowo podkreślić fakt, że Fundusz jest gotowy nadal uczestniczyć we wdrażaniu programów unijnych w następnej perspektywie finansowej i to zarówno w programie środowiskowym o zasięgu krajowym jak i w priorytetach środowiskowych programu regionalnego. Efekty z tego wynikające będą efektami konkretnych programów. Niemniej, ze względu na wielkość potencjału organizacyjnego i kadrowego Funduszu angażowanych do tych działań, nie można mówiąc o działaniach Funduszu aspektu tego pomijać.

5. REALIZACJA STRATEGII

5.1 Realizacja Strategii w ramach czterech perspektyw.

Realizacja misji i priorytetów Strategii następować będzie w wyniku realizacji działań zgrupowanych w ramach czterech perspektyw. Aby cel generalny był do zrealizowania, musi dokonywać się postęp w każdej z tych perspektyw, a więc – z perspektywy beneficjentów, finansów, procesów wewnętrznych i innowacji. Ponadto poszczególne działania w perspektywach nie są wzajemnie izolowane od siebie; zachodzą między nimi istotne interakcje.

Perspektywa 1 - Finanse

Perspektywa 1 dotyczy podstawowego obszaru, jakim zajmuje się Fundusz, tj. finansowaniem zadań na rzecz środowiska i gospodarki wodnej. Podkreślony jest tutaj także priorytet dla wykorzystania środków UE.

Celem Perspektywy jest maksymalnie skuteczne i efektywne wykorzystanie dostępnych zasobów finansowych.

Fundusz, realizując zadania kieruje się nie tylko ich opłacalnością, ale głównie interesem publicznym i środowiskowym. Istotnym jest również wykorzystywanie elastycznych form i zasad finansowania, które będą spójne z potrzebami odbiorców, możliwościami finansowymi oraz uwarunkowaniami zewnętrznymi.

Perspektywa 2 - Beneficjenci

Perspektywa 2 dotyczy rozwijania współpracy z beneficjentami, dbałości o transparentne zasady, kryteria i procesy podejmowania decyzji. Działania oparte będą na następujących zasadach: konsultacjach, współpracy oraz odpowiedzialności. W związku ze zmianą oczekiwań społeczeństwa obywatelskiego, Fundusz musi położyć duży akcent na działania w ramach tej perspektywy, gdyż ma to kluczowe znaczenie dla budowania zaufania do Funduszu i przez to wpływa na skuteczność prowadzonych działań. Istotne z punktu widzenia Beneficjentów są efektywna informacja, komunikacja i promocja, dlatego też zakłada się dalszy rozwój w tym zakresie.

Perspektywa 3 - Procesy wewnętrzne

W perspektywie 3 realizowane będą cele ukierunkowane na usprawnienie, ujednolicenie i elastyczne dostosowanie procedur do zoptymalizowanych procesów. Fundusz ma wykonywać swoje zadania efektywnie, ograniczać bariery administracyjne i usprawniać proces wydatkowania środków. Musi być zapewniony dostęp do bieżącej informacji i danych oraz poprawa komunikacji wewnętrznej.

Perspektywa 4 - Innowacje, wezwanie, rozwój

W perspektywie 4 realizowane będą inicjatywy ukierunkowane na kreowanie nowych aktywności i kierunków działania Funduszu oraz odpowiedzi na nowe wyzwania. Niniejsza Strategia jest tworzona w specyficznym momencie, kiedy przeformułują się podstawowe założenia polityki prośrodowiskowej, a więc należy przewidywać, że w najbliższych latach zmiany w pracy Funduszu mogą być zasadnicze i nastąpić skokowo. W tej sytuacji zdezaktualizują się w znacznej części dotychczasowe kompetencje instytucjonalne Funduszu i trzeba będzie szybko nabywać nowe kompetencje, a w tym celu Fundusz musi stać się organizacją uczącą się i przestawić się na innowacyjne podejście do własnej przyszłości.

Celami horyzontalnymi Funduszu realizowanymi w każdym z priorytetów Strategii będą:

- wsparcie realizacji zobowiązań środowiskowych, w szczególności wynikających z Traktatu Akcesyjnego,
- dążenie do wykorzystania środków pochodzących z Unii Europejskiej niepodlegających zwrotowi przeznaczonych na ochronę środowiska i gospodarkę wodną,
- stymulowanie "zielonego" (sprzyjającego środowisku) wzrostu gospodarczego w Polsce m.in. poprzez wspieranie efektywności energetycznej, odnawialnych źródeł energii, ekoinnowacyjności, niskoemisyjności gospodarki i społeczeństwa oraz tworzenia warunków do powstawania zielonych miejsc pracy,
- promowanie zachowań ekologicznych, działań i przedsięwzięć służących zachowaniu bogactwa różnorodności biologicznej oraz adaptacji do zmian klimatycznych.

5.2 Współpraca z NFOŚiGW i wojewódzkimi funduszami

Zakres współpracy Funduszu z NFOŚiGW oraz z wojewódzkimi funduszami wynikać będzie przede wszystkim z realizacji Wspólnej Strategii. Fundusz spełniać będzie wszystkie zadania przypisane mu w tym dokumencie.

1. Perspektywa - Finanse

- W zakresie dostosowywania form i zasad dofinansowania oraz zakresu i kierunków wsparcia, Fundusz będzie współpracował z NFOŚiGW oraz wybranym liderem zadania.
- Przy wzajemne uzgadnianie i korelowanie obszarów i kierunków dofinansowania przedsięwzięć pomiędzy Funduszami, Fundusz będzie współpracował z NFOŚiGW.

2. Perspektywa - Beneficjenci

- Fundusz wypracuje i przedstawi na wspólnej konferencji Funduszy własne zasady konsultowania z beneficjentami nowych istotnych swych zamierzeń.
- W zakresie wypracowania koncepcji programu konferencji i szkoleń dla beneficjentów, Fundusz będzie współpracował z NFOŚiGW.
- Fundusz będzie uczestniczył w badaniach satysfakcji beneficjentów prowadzonych wg jednolitych kryteriów.
- Fundusz będzie wykorzystywał opracowywane na zlecenie Narodowego Funduszu i planowane do udostępnienia pozostałym Funduszom cyfrowe narzędzi obsługi beneficjenta.

3. Perspektywa - Procesy wewnętrzne

- Fundusz będzie brał udział wraz z innymi funduszami we wspólnym opracowaniu i przeprowadzeniu programu szkoleń pracowników Funduszy w zakresie wiedzy niezbędnej do wdrażania polityk i instrumentów nowego okresu programowania UE.
- Fundusz będzie brał udział wraz z innymi funduszami we wdrożeniu systemu wymiany informacji o planowanych szkoleniach pracowników.
- Fundusz będzie brał udział wraz z innymi funduszami w wypracowaniu systemu organizowania przez poszczególne Fundusze szkoleń dla innych Funduszy w obszarach własnych "kompetencji wiodących".
- Fundusz będzie współpracował z NFOŚiGW przy stworzeniu wspólnej bazy wiedzy w zakresie informacji uniwersalnych dla całego systemu Funduszy.
- Fundusz będzie współpracował na stałe z komórkami odpowiedzialnymi za promocję poszczególnych Funduszy.
- Fundusz będzie współpracował z NFOŚiGW przy zaprojektowaniu, uruchomieniu, utrzymaniu i stałym rozwijaniu cyfrowej platformy współpracy Funduszy.

4. Perspektywa - Innowacje, wyzwania, rozwój

- Fundusz będzie współpracował z wybranym liderem zadania przy wypracowaniu systemowej koncepcji pomocy finansowej dla eko innowacji.
- Fundusz będzie współpracował z wybranym liderem zadania przy stworzeniu jednolitego w skali kraju systemu ewidencjonowania głównych efektów ekologicznych wskazanych we Wspólnej Strategii.
- Fundusz będzie współpracował z wybranymi liderami zadań w zakresie reorientacji systemu Funduszy w kierunku aktywnego kreowania rozwiązań odpowiadających na zidentyfikowane szanse i zagrożenia.
- Fundusz będzie brał udział we wspólnych działaniach Funduszy zmierzające do wdrażania wysokiej jakości projektów z zakresu edukacji ekologicznej.

Przedmiot i forma monitoringu oraz jego częstotliwość określona we Wspólnej Strategii jest obowiązująca dla Funduszu.

5.3 Aktualizacja i przeglądy realizacji Strategii

Argumenty podniesione we Wspólnej Strategii, a dotyczące specyficznego okresu jej tworzenia w pełni odnoszą się również do budowy Strategii działania WFOŚiGW w Zielonej Górze na lata 2013-2016 z perspektywą do roku 2020. Dlatego, uwzględniając korelację pomiędzy obu strategiami należy założyć konieczność zaplanowania aktualizacji Strategii w połowie jej obowiązywania.

Przewiduje się coroczne składanie informacji Radzie Nadzorczej o stopniu realizacji Strategii w okresie do końca I półrocza za rok ubiegły.

Zakłada się, że podstawowymi formami wsparcia będą nadal pożyczki oraz dotacje. Niemniej, ze względu na spodziewane zmiany w otoczeniu oraz duże zróżnicowanie zakresu różnych szacunków potrzeb środowiskowych w regionie, nie można wykluczyć konieczności stosowania innych form.

W perspektywie do roku 2020 Fundusz będzie przede wszystkim uzupełniał finansowo działania regionalne w sferze środowiska, i to w dwóch obszarach, jako uzupełnienia działań finansowanych ze środków unijnych oraz jako finansujący działania bez wsparcia unijnego, ale istotne ze względu na ich wagę dla środowiska.

Dodatkowo Fundusz jako element całego systemu Funduszy jest przygotowany do wdrażania nowych polityk i instrumentów finansowania ochrony środowiska w nowej perspektywie finansowej. Dlatego też może zachodzić potrzeba dodatkowego, bieżącego (poza przewidzianą korektą w połowie obowiązywania Strategii) korygowania Strategii w trakcie jej obowiązywania.

Ponieważ nadrzędnym celem działania Funduszu jest poprawa stanu środowiska i zrównoważone gospodarowanie jego zasobami przez stabilne, skuteczne i efektywne wspieranie przedsięwzięć i inicjatyw służących środowisku, Fundusz będzie dostosowywał swoje działania do oczekiwań. Jeśli potrzeby będą ewoluowały Fundusz będzie gotów przesunąć środki finansowe pomiędzy wybranymi priorytetami. Elastyczność w tym zakresie jest wpisana w gotowość jego działania.